

دانشگاه آزاد اسلامی

مباحث منتخب در معماری

استاد راهنما:

دانشجو:

نقد بخش هایی از کتب:

محاط

در کاربرد روان شناسی محیطی در معماری و شهرسازی

محیط

نویسندگان:

دکتر آزاده شاهچراغی دکتر علیرضا بندرآباد

آفرینش نظریه معماری

نقش علوم رفتاری در طراحی محیط

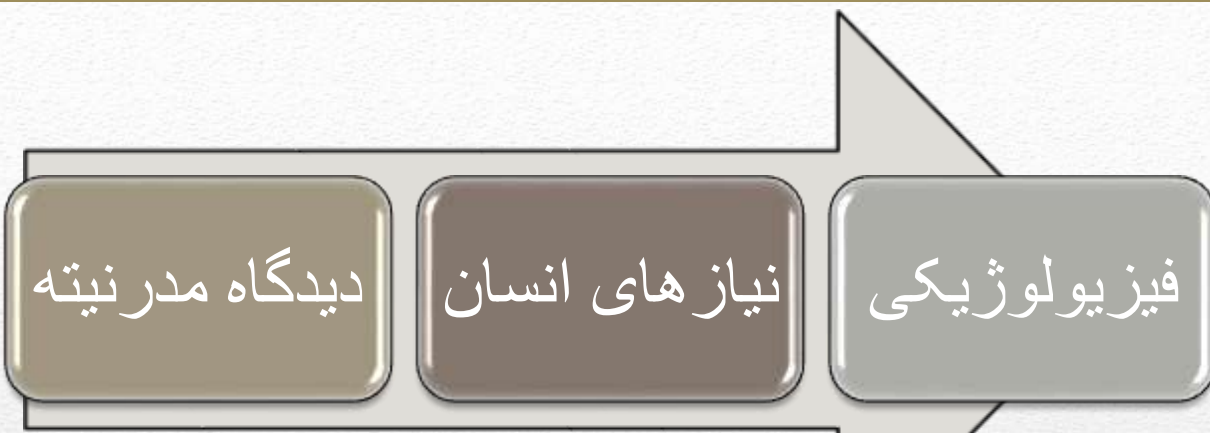
تالیف: پروفسور جان لنگ

ترجمه: دکتر علیرضا عینی فر

چکیده:

روانشناسی محیط به معماران کمک می کند تا با شناخت رابطه محیط با رفتار، ادراک و احساس مردم به اتخاذ راه حل ها و سیاست های مطلوب، امکان حرکت از واقعیت های موجود به سوی اهداف و ایده آل ها را فراهم سازد.

معماری برای آنکه به یک الگوی طراحی ایده آل برسد علاوه بر نیازهای فیزیولوژیک انسانی باید به نیازهای روانی و رابطه رفتار انسان و محیط توجه کند.

(دکتر راضیه رضازاده-۱۳۸۴-۳)

تا کنون تحقیقات زیادی در شاخه علوم رفتاری شده است هم به صورت جدا و هم به صورت ترکیبی با گرایش های مختلف اما به صورت جداگانه با رشته طراحی معماری بررسی نشده است.

اهمیت تحقیق:

شناخت روانشناسانه رفتارهای انسان.

تعامل انسان و محیط.

ایجاد دانشی نو برای طراحی ساخت محیطی که بتواند بهتر از پیش برای مردم مانوس باشد.

مرور ادبیات و سوابق مربوطه:

<p>در مقاله “روان شناسی محیطی دانشی نو در خدمت معماری و طراحی شهری” به بررسی ارتباط بین رفتار انسان و محیط کابدی و اهمیت شناخت این ارتباط برای مقاصد طراحی پرداخته است.</p>	<p>۱- (قاسم مطلبی، ۱۳۸۰)</p>
<p>در مقاله “مروری تحلیلی بر مفهوم محیط در ادبیات روانشناسی محیط” به بررسی تعریف (راپاپورت) از محیط، چارچوبی برای فهم ماهیت محیط پیشنهاداتی بیان کرده اند.</p>	<p>۲- (محمد جلیلی، ۱۳۸۹)</p>
<p>در مقاله “تحلیل فرآیند ادراک محیط باغ ایرانی براساس نظریه روان شناسی بوم شناختی” به بررسی علوم رفتاری و نیز ادراک و شناخت اکولوژیک در فهم چگونگی ادراک محیط باغ و شناخت نظام های معنایی آن پرداخته است.</p>	<p>۳- (آزاده شاهچراغی، ۱۳۸۸)</p>
<p>در مقاله “جایگاه دانش روان شناسی محیطی در ساختمان های بلند مرتبه با رویکرد معماری پایدار” به بررسی روان شناختی و رفتارهای در ساختمان های بلند مرتبه پرداخته اند.</p>	<p>۴- (سید عبدالهادی دانشپور و مهدوی نیا و غیایی، ۱۳۸۸)</p>

۱- (دکتر بهناز امین زاده و مهندس دخی افشار، ۱۳۸۱) در مقاله "طراحی و الگوهای طراحی، پیشنهادی برای بهسازی پارک های شهری" به بررسی آسیب های اجتماعی به طور خاص اعتیاد پرداخته است.

۲- (دکتر راضیه رضازاده، ۱۳۸۴) در مقاله "کاربرد علوم محیطی در فرایند مطالعاتی طراحی شهری" به بررسی درک رابطه صحیح بین محیط و رفتار پرداخته تا با تکیه بر واقعیات به چارچوبی برای طراحی برسد.

۳- (مهین امین الرعایا و دیگران، ۱۳۸۸) در مقاله "اولویت های پژوهشی حیطه علوم رفتاری از دیدگاه دست اندرکاران بهداشت روان در اصفهان" به بررسی ارزش ها، هنجارها و ناهنجارها پرداخته است.

۵- (دکتر ابوالقاسم نوری و دیگران، ۱۳۷۹) در مقاله "رابطه نگرش مدیران صنایع نسبت به علوم رفتاری با رشته تحصیلی" به بررسی رابطه نگرش مدیران صنایع استان اصفهان نسبت به علوم رفتاری پرداخته است.

فرضیه های تحقیق:

تاکید بیشتر معماران به مسائل کارکردی تا پرداختن بر مسائل زیباشناختی فضاهاى طراحی شده.

برای رسیدن به طراحی مناسب محیط معماری، ابتدا باید مردم را بیش از پیش با محیط طراحی شده مانوس سازیم.

دستیابی به محیطی که دارای تعامل انسان و محیط.

ما و محیط

چرا روزهای آفتابی سر حال تر از روزهای ابری هستیم؟

چرا بعضی محله های شهر امن و برخی نا امن است؟

چرا در خانه مان احساس آزادی بیشتری داریم؟

چرا بعضی کارمندان از محیط کارشان راضی و برخی ناراضی اند؟

انسانها هر کدام ویژگی های روانی، جسمانی، فرهنگی، شخصیتی و اجتماعی خود را داریم اما هر زمان مانند مظلوفی که شکل ظرفش را می گیرد تحت تاثیر بسیار زیاد محیط زندگی مان نیز هستیم.

(پائول بل، ۲۰۰۱)

در زندگی واقعی نیز رفتار ما در محیط شکل می گیرد.

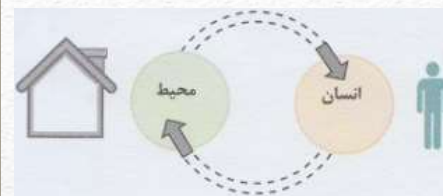
محیط: ظرف
احساسات و رفتار شخص: مظلوف

وینستون چرچیل: ما ساختمان ها را می سازیم و ساختمان ها ما را.

بیان: تاثیر متقابل میان ما و محیط.

روان شناسی محیط

- علم بررسی تاثیرات متقابل انسان و محیط بر یکدیگر است. (مرتضوی، ۱۳۸۰)
- مطالعه روان شناختی رفتار در محیط کالبدی زندگی روزمره است. (جان لنگ-۱۳۸۳-۲۳)

رابرت گیفورد

- بررسی تاثیر متقابل بین فرد و قرارگاه فیزیکی وی است.
- هم فرد محیط را دگرگون می کند و هم رفتار و تجارب او به وسیله محیط دگرگون می شود.

مطالعه ی رفتار انسان در رابطه هم با محیط فیزیکی و هم محیط اجتماعی

(آلتمن، ۱۳۸۲)

انسان به عنوان بعدی غیر قابل تفکیک از شرایط محیط است.

انسان خود از عوامل تشکیل دهنده ی محیط است.

(مرتضوی، ۱۳۸۰)

تاریخچه پیدایش روان شناسی محیط

هلیاخ

از بنیان گذار روان شناسی محیط

بررسی تاثیر شرایط محیطی بر رفتار انسان

محیط فرهنگی

محیط اجتماعی

محیط طبیعی

ایران

کتاب قانون،
ابو علی سینا

تاثیر عناصر
محیطی بر انسان

تاثیر رنگ قرمز
اتاق بر بیشتر شدن
خونریزی بیمار

شروع توجه به یافته های دانش روان شناسی محیط از
سوی معماران و شهرسازان و به کارگیری آن در
طراحی محیط زندگی را همزمان با افول سبک بین المللی

سبک معماری
مدرن

مشکلات فراوان
در ارتباط انسان
با محیط

ناهنجاری های
رفتاری

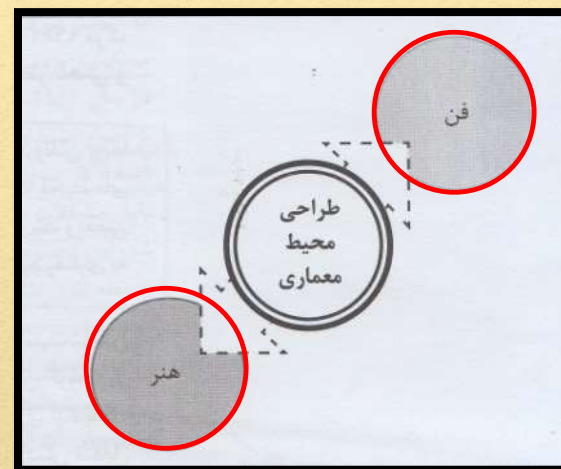
مجموعه مسکونی پرویت ایگو: نمونه
ناکارآمد معماری مدرن در برابر
نیازهای روانی انسان: سمبل مرگ
معماری مدرن

عدم توجه به نیازهای روان شناختی و
محیطی

زمان آغاز توجه به دانش روان شناسی محیطی
در معماری و شهرسازی

جایگاه روان شناسی محیطی به عنوان حوزه مشترک علوم انسانی و طراحی محیط

طراحی محیط زندگی مبتنی بر هنر و فن در دوران مدرن

محیط

محیط مفهومی پیچیده است که معانی و ابعاد گوناگونی از قبیل داده های فضایی، جنبه های اجتماعی، فرهنگی، فیزیکی، معماری، نمادی، جغرافیایی، تاریخی و زیستی دارد.

هر چیزی که ما را احاطه می کند

جان
لنگ

موجودیت خارجی و در بر گیرنده و احاطه کننده انسان است

جان
لنگ

مجموعه ای از چیزهای طبیعی و مصنوعی.

قرن ۱۶
میلادی

محیط عبارتست از تمام اطلاعاتی که از پیرامون ما ارسال میگردد.

(پاکزاد
1385)

طبقه بندی ماهیت محیط طبق تقسیم بندی جان لنگ:

شامل نهادهای متشکل از افراد و گروههای اجتماعی

محیط اجتماعی

شامل فضاها و مکان های کالبدی که از اجزا کالبدی شکل گرفته اند. شامل مکان های زمینی و جغرافیایی

محیط کالبدی

شامل مجموعه عواملی که فرد نسبت به آنها واکنش نشان میدهد.

محیط رفتاری

شامل تصاویر ذهنی افراد

محیط
روانشناختی

دسته بندی محیط:

جهان عینی

اطراف انسان
محیط برون ذاتی

واقعیت های اطراف
انسان.

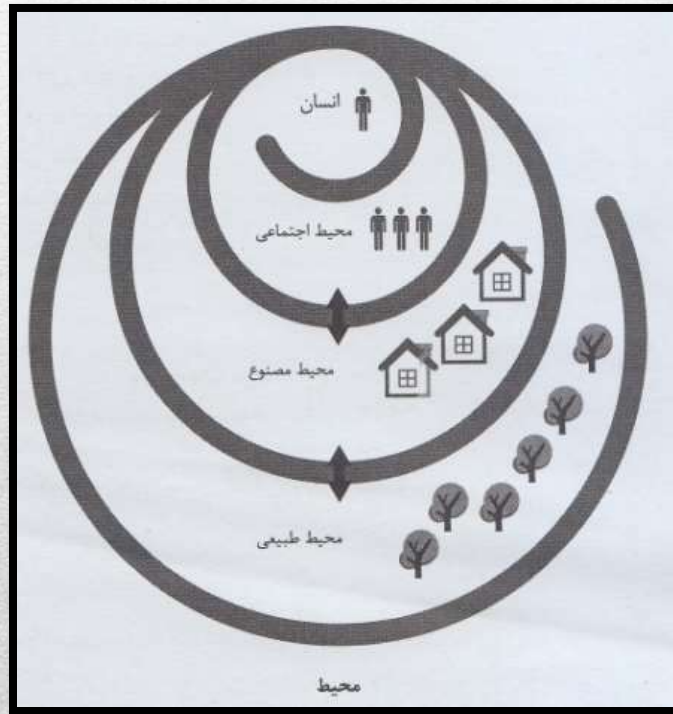
جهان ذهنی

محیط ذهنی
محیط درون ذاتی

تصویر ذهنی: محیط
ادراکی افراد را تشکیل
میدهد.

سه مولفه یکپارچه محیط

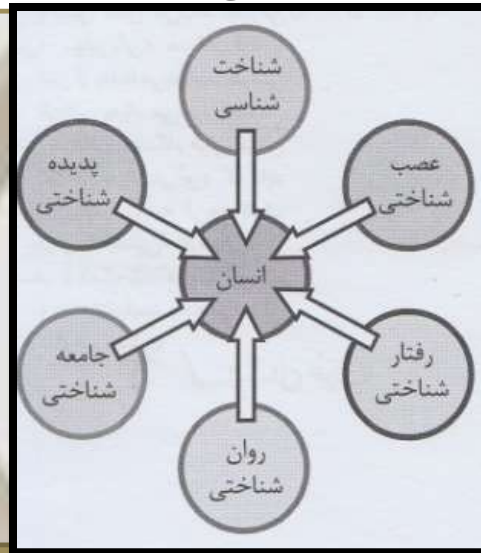

ماهیت محیط شامل مفاهیم درهم
تنیده و متعدد است.

مؤلفه‌های محیط		محیط طبیعی	محیط مصنوع	محیط انسانی	محیط
(استخراج نویسندگان برگرفته از جلیلی، ۱۳۸۹)					
محیطی بدون دخالت انسان با وجود آب، هوا، پوشش گیاهی، شکل زمین و ...		عناصر تغییر نیافته	عناصر تغییر یافته	رابطه بین فردی در گروه‌بندی‌ها، سازمان‌دهی آن‌ها، وضعیت، نقش، طبقه‌ی اجتماعی و ... است. مشابه مفاهیمی که آلمن و پروشانسکی مطرح می‌کنند.	پیامد غیرمادی چیزهای فرهنگی است. مثل متون، هنر، ... که آن را تبدیل به محیط انسان ساخت می‌کند. شبیه به محیط فرهنگی و زنده‌ی گیبسون است.
انسان آگاهانه یا ناآگاهانه در این محیط مداخله می‌کند. مفهومی مشابه محیط طبیعی / پدیده‌ای که کرک مطرح می‌کند. مشابه محیط جغرافیایی سانفلد و محیط زمینی گیبسون.		عناصر تغییر نیافته	عناصر تغییر یافته	محیط شخصی	محیط اجتماعی
محیط مصنوع		محیط طبیعی	محیط مصنوع	محیط انسانی	محیط

در دانش روان شناسی محیطی نگرش های گوناگونی نسبت به انسان وجود دارد چون انسان بعنوان موجودی پیچیده و در حال تغییر در تناسبات مختلفی با محیط قرار می گیرد.

(آلتمن، ۱۹۷۵)

نگرش شناخت شناسی

نتیجه ی ارتباط ارگانسیم با محیط

انسان فکر میکند تصمیم میگیرد و می آموزد.

نگرش عصب شناختی

استرس محیطی: سروصدا

انسان عوامل استرس زامحیطی را در محیط زندگی خود را کاهش دهد.

نگرش روان شناختی

واکنش ها، ادراک، شناخت و انگیزه ی انسان در محیط

هدف: برداشت های ذهنی از محیط.

نگرش رفتار شناختی

ارتباط رفتار انسان با آموخته های گذشته

نگرش بررسی رفتار و کردار
انسان مدنظر است.

نگرش پدیدار شناختی

هر انسانی فهم متفاوتی از بودن در این جهان و خویشتن
دارند

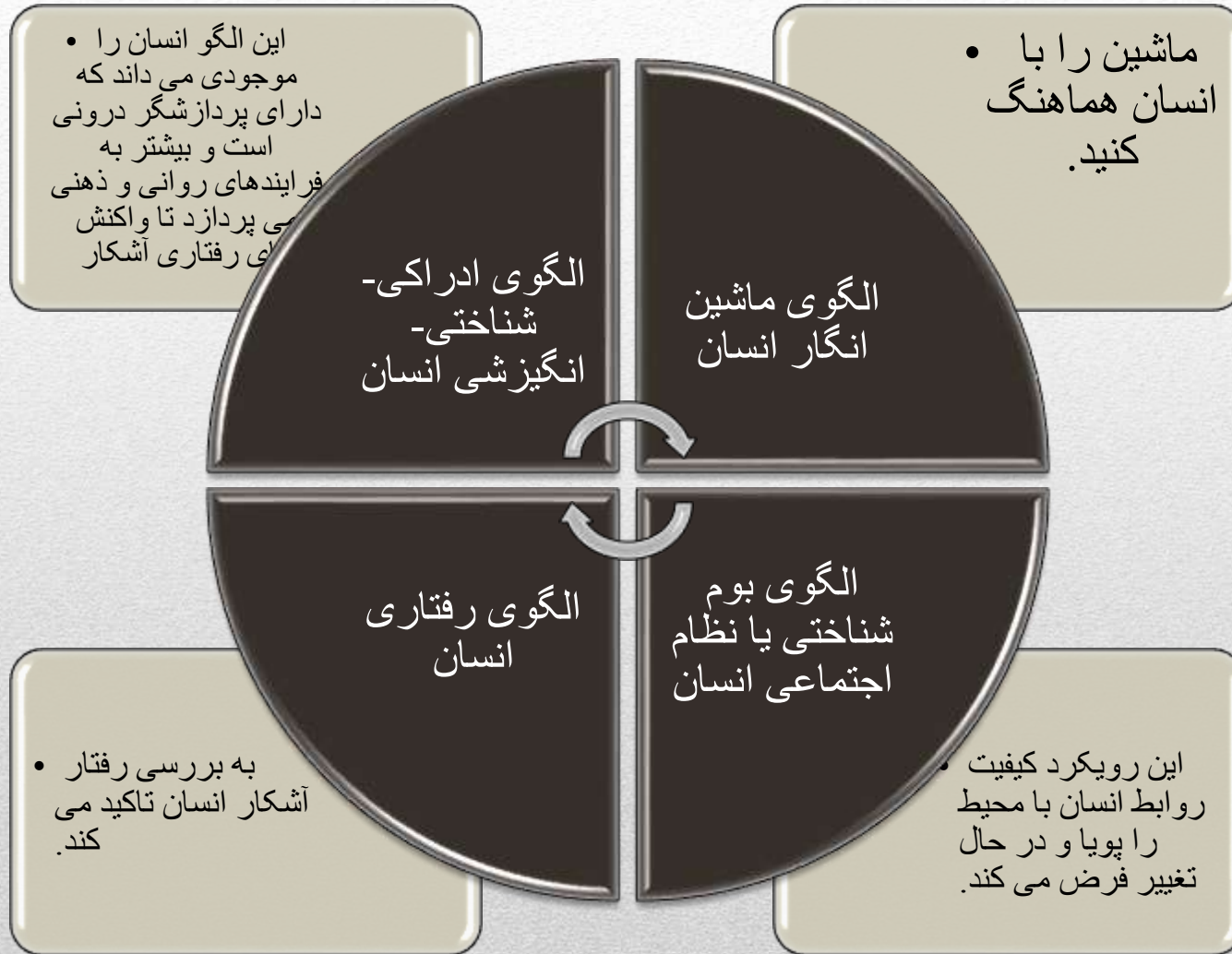
درک معنای محیط و پاسخ به
آن و مفهوم محیط امن.

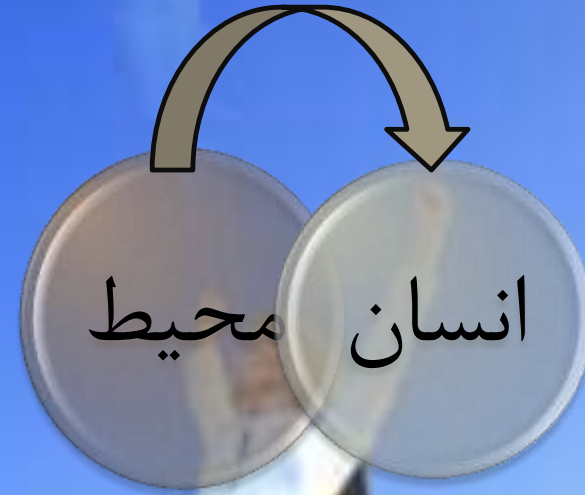
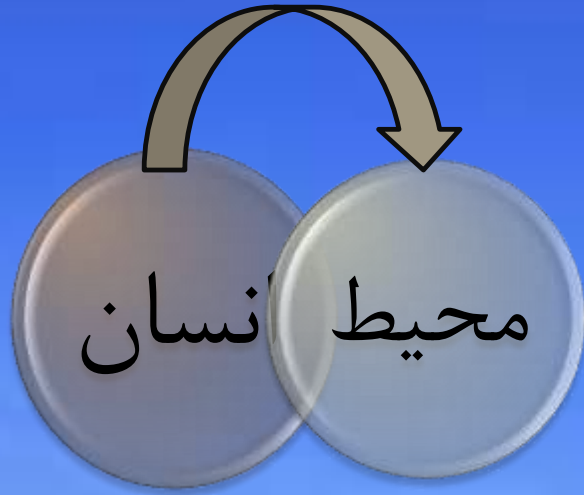
نگرش جامعه شناختی

تاثیر دوسویه افراد و جوامع

ارتباط بین موقعیت های اجتماعی
و ویژگی های فرهنگی.

الگوهای انسانی در حوزه رفتار و محیط

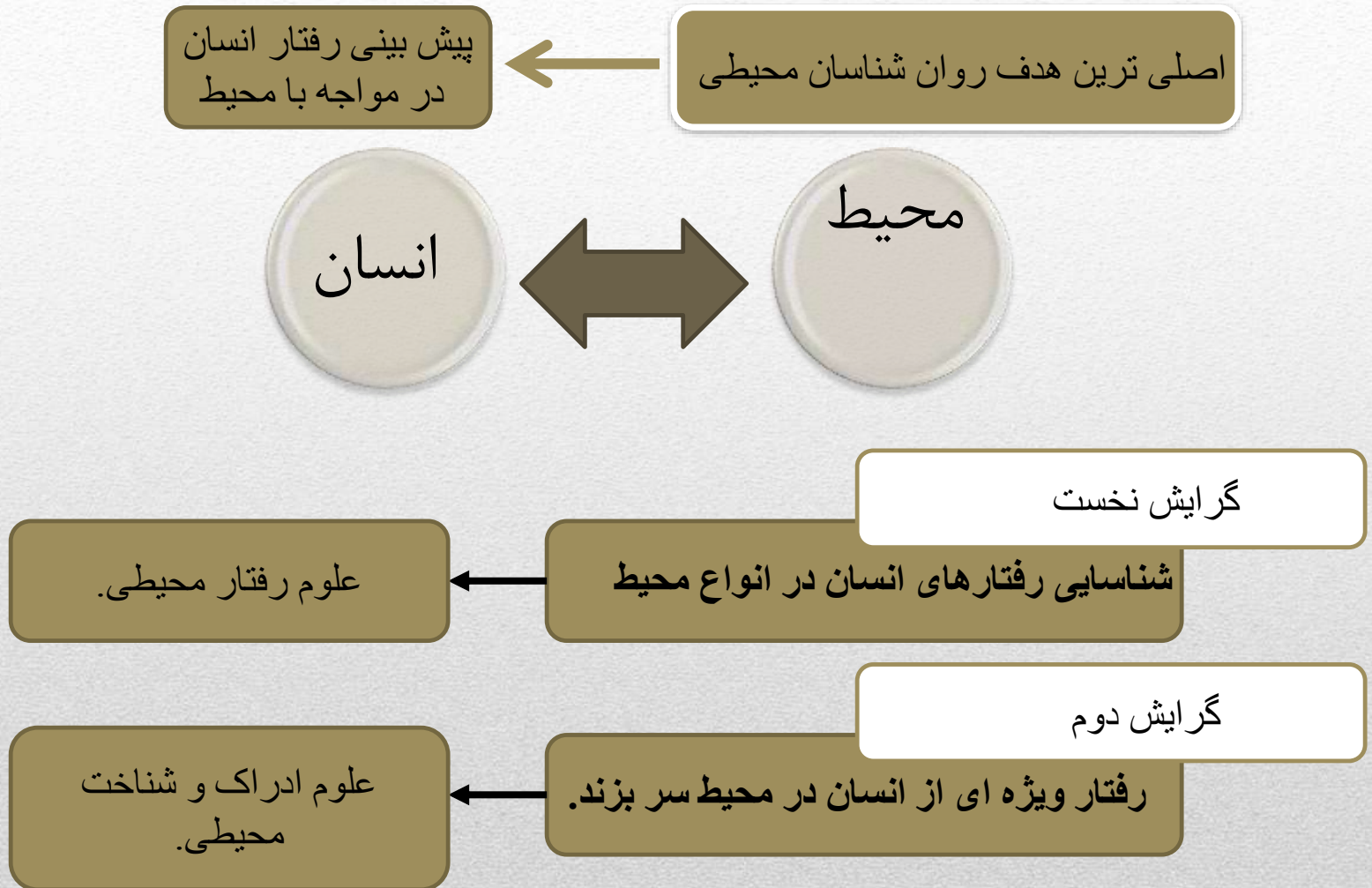
رابطه ی انسان و محیط

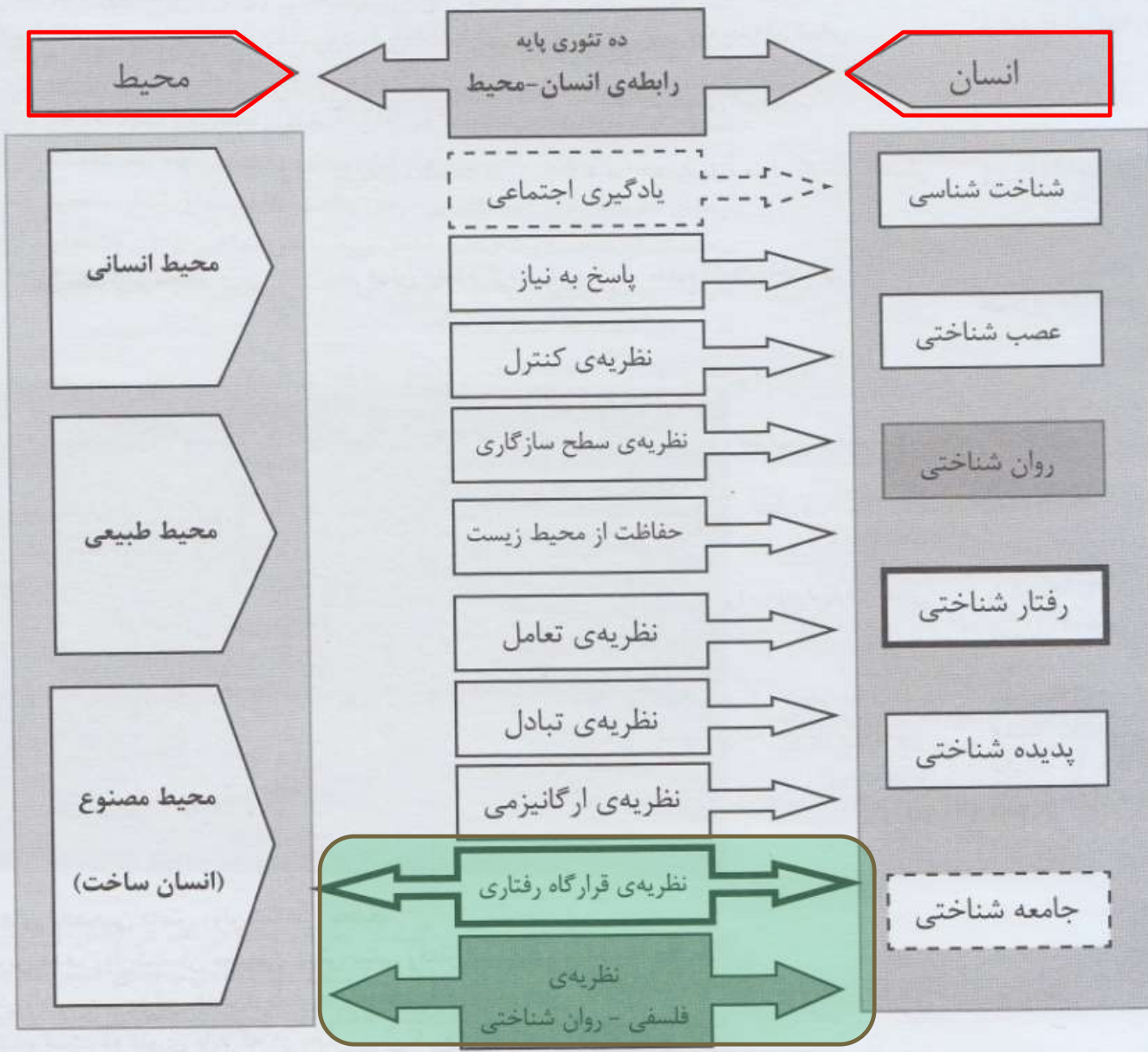
دیگرام	مثال	نظریه پرداز شاخص	مفاهیم منتج و شاخص	نظریه های رابطه انسان و محیط	نگرش های رابطه انسان و محیط	
-	تقلید از کار دیگران در محیط	جولین راتر	مشاهده و یادگیری از محیط اجتماعی	نظریه ی یادگیری اجتماعی	۱	نگرش متمرکز بر انسان (انسان < محیط)
-	-	آبراهام مازلو (۱۹۵۴)	مدل هرم نیازهای انسانی	محیط پاسخده به نیاز انسان	۲	
-	احساس درماندگی در عین رانندگی در ترافیک شدید خیابانها	سلیگمن (۱۹۷۵)	درماندگی آموخته شده	نظریه های کنترل	۳	
-	افرادی که نزدیک فرودگاه به صدای عادت کرده اند.	زمر (۱۹۷۱)	مفهوم بار محیط و کرختی محیطی	نظریه ی سطح سازگاری	۴	

دیagram	مثال	نظریه پرداز شاخص	مفاهیم منتج و شاخص	نظریه های رابطه انسان و محیط	نگرش های رابطه انسان و محیط
	تخلیه انبوه زباله در سواحل دریایی	عده ای از محققان - بل و همکاران (۲۰۰۱)	مفهوم دام های اجتماعی	نظریه های حفاظت از محیط زیست	۵ نگرش متمرکز بر محیط (محیط < انسان)
		-	تعامل انسان و محیط	نظریه ی تعامل	۶
		آلتمن (۱۹۸۷)	مجموعه واحد انسان و محیط	نظریه ی تبادل	۷ نگرش تعاملی انسان و محیط (انسان ↔ محیط)
	تجربه انسان از سلامت جسم و روانش - حالت برخوردش با دیگران	-	رشد توامان انسان و محیط	نظریه ی ارگانیزمی	۸
	قرارگاه های رفتاری: بازار - رستوران و سالن تئاتر	بارکر (۱۹۶۸) ویکر (۱۹۷۹)	همزیستی (سینومرفی) رفتار انسان	نظریه ی قرارگاه رفتاری	۹
-	ادراک انسان از محیط: دل بستگی مکان و حس مکان	شولتر (۱۹۷۱) هشونگ (۱۹۷۱) الکساندر (۲۰۰۳) پالاسما (۱۹۹۶)	فضای وجودی - شعف حرارتی - کیفیت بی نام - چندآوایی حسی	نظریه های فلسفی - روان شناختی	۱۰

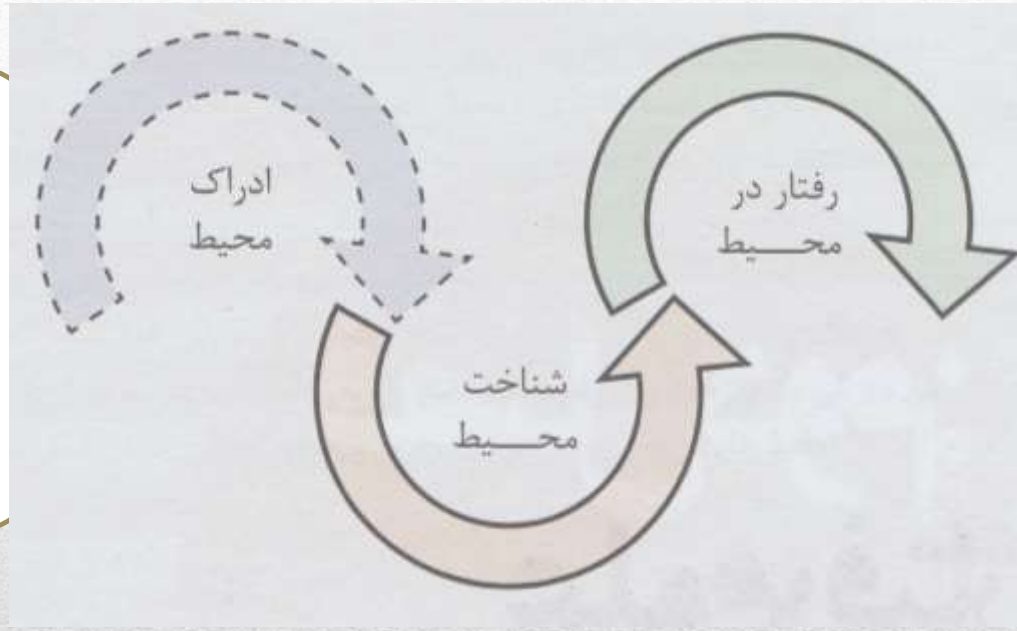
شاخه های تخصصی دانش روان شناسی محیط

شکل گیری تخصص های علوم رفتاری محیطی و علوم ادراک و شناخت محیزی از خلال نگرش های و تئوری های پایه

رابطه ادراک و شناخت محیطی با رفتار محیطی

پاسخ انسان به محیط پس از ادراک آن را بررسی می کند.

تأثیر محیط بر ذهن انسان و چگونگی ادراک و شناخت انسان از محیط را بررسی می کند.

رفتار انسان در محیط نیز در یک چرخه بدهی دوباره محیط را دگرگون می کند و دوباره محیط از نو زاده شده ای به ادراک انسان در می آید و این چرخه ادامه می یابد.

علوم رفتار محیطی

چگونه می توان هنگام طراحی رفتارهای افراد در محیط را پیش بینی کرد و برای آن تمهیداتی اندیشید؟

مجهولاتی در مورد رفتار انسان ها در محیط!!!!

محیط بر رفتار انسان اثر ندارد.

رویکرد اختیاری

محیط را تامین کننده و زمینه ی رفتار انسان دانست.

رویکرد امکان گرا

محیط تعیین کننده اصلی رفتار انسان فرض شود.

رویکرد جبرگرا

محیط قابلیت های گوناگونی برای رفتار انسان به وجود می آورد.

رویکرد احتمال گرا

رفتار عینی ترین و قابل مشاهده ترین واکنش انسان نسبت به محیطی است که در آن قرار گرفته است بطوری که فرد می تواند تنها با رفتاری که در محیط نشان می دهد و بدون استفاده از کلام از ماهیت رفتار به عنوان ابزار غیر کلامی برای صدور پیام و یا ایجاد ارتباط با دیگران استفاده کند.

نحوه ی انجام یک فعالیت را رفتار می گویند.

قابلیت محیط

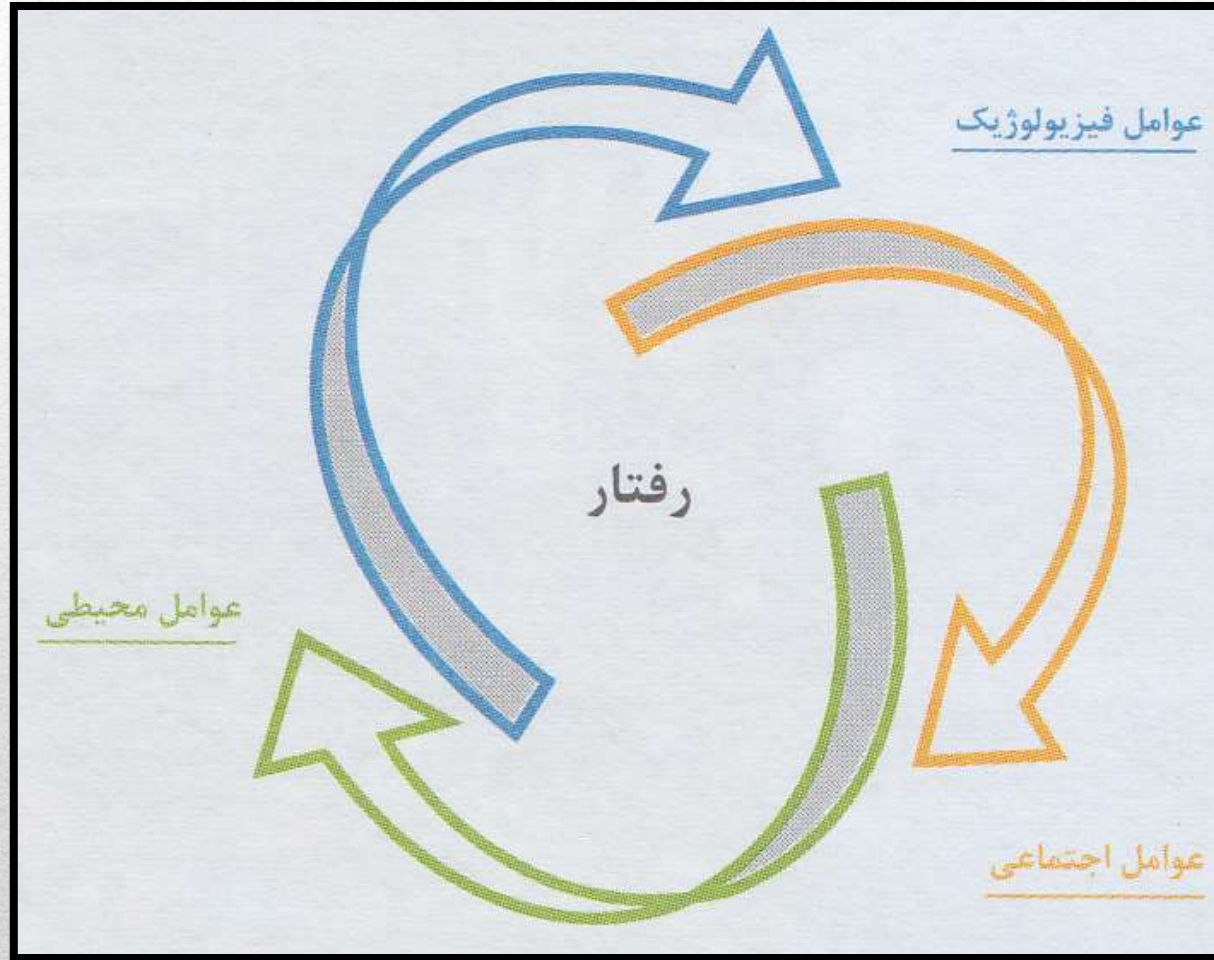
انگیزش فرد

معانی حاصل از ادراک محیط

تصاویر ذهنی از دنیای خارج

عوامل موثر بر رفتار

عوامل موثر بر رفتار

رفتار فیزیولوژیک

مغز، اعصاب و هورمون ها در بدن انسان، بخشی از رفتارهای انسانی را تعیین می کنند.

فعالیت های هیجانی- فشارخون و غیره

حضور در فضای سبز به واسطه ترشح هورمون ها، فشارخون را کم میکند.

(پاکزاد، ۱۳۸۸، ۵۱)

رفتار اجتماعی

رفتارها به دو گروه: رفتارهای فردی- رفتارهای جمعی؛ و دارای ویژگی هایی که آنها را از فعالیت متمایز میکند.

رفتار مرئی (قابل مشاهده)، تغییرپذیر و حاصل عبور از فضای روانی انسان است.

تحت تاثیر فضای روانی: دانش، تجربه، هنجار، ارزش و خاطره.

(پاکزاد، ۱۳۸۸، ۵۱)

رفتار محیطی

رفتار انسان تحت تاثیر محیط و دارای جهت و هدف است.

اگر با کسی ملاقات کنیم که نداند چه میخواهد چه کند یا به کجا رود

تقسیم بندی پژوهشگران:
۱- داده های فیزیکی محیط (گرما و سرمای شدید)
۲- داده های نمادین (اجازه گرفتن برای ورود به اتاق رئیس)
۳- شرایط معماری محیط (فضای آموزشی باز یا نیمه باز)
۴- جو محیط (جو شاد یا غمگین محیط)

محیط رفتاری به بخشی از محیط که متشکل از عناصری می باشد که فرد نسبت به آنها حساسیت نشان می دهد (واکنش نشان می دهد)

(Lang, 1987, 73-77)

عوامل محیطی موثر بر رفتار انسان

تعریف و بررسی واژه های:

خلوت (Privacy)

فضای شخصی (Personal space)

قلمرو (Territorial)

ازدحام (Congestion)

تراکم بیش از حد جمعیت موجب افزایش رفتارهای تهاجمی و موجب بروز رفتارهای بیمارگونه و نامطلوب خواهد شد.

به ویژه در انسان احساس نامطلوب
ازدحام برمی انگیزد.

ازدحام

شخصی و ذهنی
بنیانی تجربی و انگیزشی
احساس کمبود فضا

تراکم

منحصراً فیزیکی
تعداد افراد در واحد فضا
کمبود فضا

تراکم شرط لازم برای احساس ازدحام است اما شرط کافی نیست.

گاهی علیرغم حضور در جمعیت های زیاد، به دلیل انگیزه های درونی (به ویژه اعتقادات) و یا نظم حاکم بر محیط، افراد احساس ازدحام نامطلوب نمی کنند. بلکه از حضور خود خرسندند. مراسم حج مسلمانان در خانه ی کعبه.

در یک سالن اجتماعات با حضور جمعیت زیاد، اما وجود نظم کالبدی کسی احساس ازدحام نمی کند. هنگامی که نظم برهم می ریزد احساس ازدحام زیاد می شود.

دسته بندی های مفهوم ازدحام در رفتارشناسی محیط

چگونه می توان احساس ازدحام در محیط را کاهش داد حال آن که می دانیم در محیط های امروزی زندگی انسان به ویژه در کلان شهرها مشکل جدی تراکم و جمعیت زیاد وجود دارد که پایه و اساس ایجاد ازدحام است.

ایران

کمبود جدی آب، تاسیسات زیربنایی محدود

احساس ازدحام در شهرها

ایده ی مبلمان نرم

انسان به طور **فطری با ایجاد قلمرو و جداکردن خود از دیگران، محدوده ی آسایشی** را برای خود تدارک می بیند. رفتار مربوط به قلمرو یکی از چند سازوکار **نظارت بر مرز میان خود و دیگران** است و از طریق نظارت بر تعامل اجتماعی رابطه ی افراد را تسهیل و از این رهگذر از تضاد و ارتباط نادرست اجتماعی جلوگیری میکند.

انواع قلمرو	توضیحات	زمان تصرف	میزان مالکیت	مثال تجربه شده
قلمرو اولیه	استفاده انحصاری یا گروه خاصی بوده و به شکل دائمی تحت اختیار افراد است.	همیشگی	کامل	اتاق خواب خانه-اتاق خصوصی بیمار
پیرامون فرد	-	همیشگی	کامل	فضای دید از نمایشگاه نقاشی یا ویتترین مغازه
قلمرو تملکی	-	همیشگی	کامل	لباس و اشیاء شخصی
قلمرو ثانیه	کمتر نقش انحصاری دارد و بین قلمروی اولیه و عمومی است.	مدت محدود	نسبی و زیاد	پاتوق ها
قلمرو قابل دفاع	فرد در آنها نظارت کامل و تام و گسترده دراد و قلمرو عمومی که تقریبا همگان می توانند از آن استفاده کنند.	مدت طولانی	نسبی و مشاع	پارکینگ راهرو مجتمع
قلمرو تعاملی	عهده ای برای زمان محدودی در مکان مشخصی تعامل دارند و پس از سپری شدن زمان، مکان ترک و قلمرو حذف می شود.	مدت کم	نسبی و کم	مهمانی ها
قلمرو عمومی	میتوان موقتا ادعای مالکیت آن را داشت.	موقت	عدم مالکیت	خیابان و پارک
محدوده عمومی		موقت	عدم مالکیت	میز و صندلی در رستوران
قلمرو موقتی		موقت	عدم مالکیت	نوبت در صف

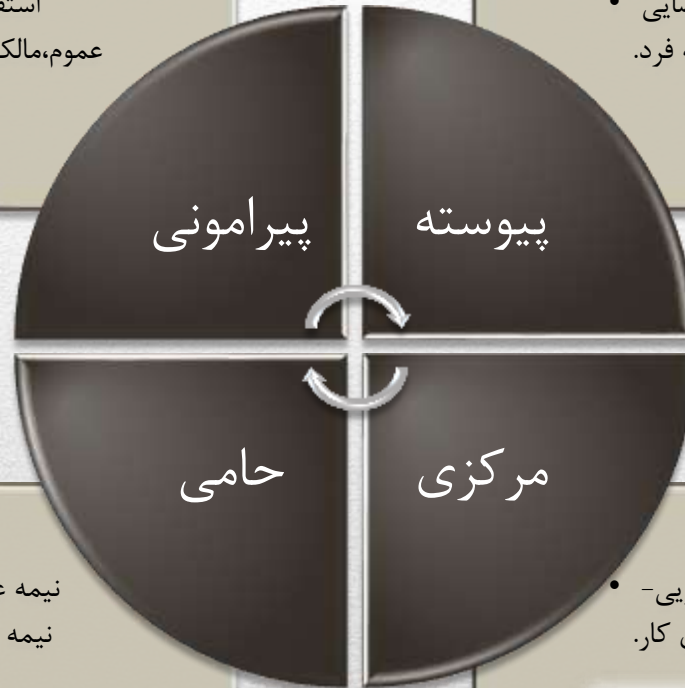
انواع قلمرو

گونه های قلمرو:

- استفاده برای عموم، مالک شخصی ندارد.

- حباب فضایی متعلق به فرد.

- نیمه عمومی یا نیمه خصوصی.

- اتاق دانشجویی - فضای کار.

سلسله مراتب قلمرو مکانی یا زمینه های وجود آورنده خلوت برای احساس بهزیستی و امنیت انسان کمک می کند.

(نیومن ۱۹۷۹-۱۹۷۲)

تویو ایتو، معمار ژاپنی

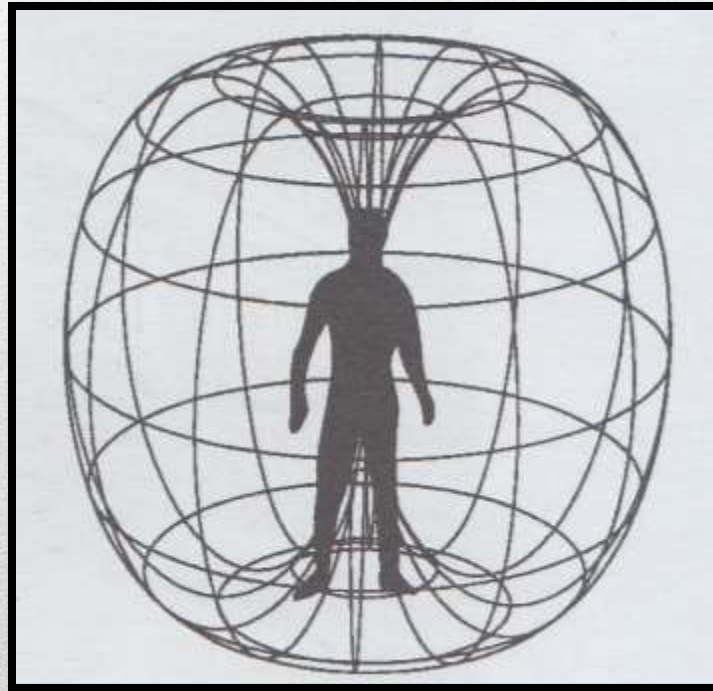
با تغییر مبلمان: گرافیک محیطی - مرز فضا:
قلمرو فعالیتی مشخص و خوانا شده است.

خط برجسته گرافیکی بسیار ساده محدوده فعالیت ها (و به تبع آن رفتارها) را از هم جدا می کند.
مخصوص نابینایان

فضای شخصی

علاوه بر ایجاد قلمرو به عنوان ابزاری برای **غلبه بر حس ازدحام، افراد محدوده ی کوچکتري را نیز در پیرامون خود به صورت ذهنی،** تعریف می کند. این محدوده ی کوچکتري از قلمرو، **فضای شخصی** نام دارد.

دیاگرام هاله ی مفهوم ذهنی " فضای شخصی " پیرامون انسان.

انواع فاصله ی اجتماعی در انسان

تی هال

فاصله ی صمیمی

فاصله ی شخصی

فاصله ی
اجتماعی

فاصله ی عمومی

فاصله ی فرد با افراد صمیمی.

فاصله ی فرد با افراد غریبه.

فاصله فرد در فضاهای جمعی.

فاصله ی فرد در مجامع رسمی هنگام ملاقات.

نوع فاصله ها در اطراف انسان.

انواع فاصله‌ی اجتماعی در انسان

اندازه فاصله فیزیکی (به واحد سانتی‌متر)	مفهوم پردازی	نمونه تجربی
حدود (۰ تا ۵۰)	فاصله خودمانی - صمیمی	معاشقه، دلداری دادن، ...
حدود (۴۵ تا ۱۲۰)	فاصله شخصی	دست دادن
حدود (۱۲۰ تا ۳۶۰)	فاصله اجتماعی	گفتگو کردن
حدود (۳۶۰ تا ۷۰۰)	فاصله عمومی	ملاقات رسمی و دیدار

هنگام تجمع فضای شخصی حفظ می شود.

حفظ فاصله شخصی در عین احساس دوستی، در این تصویر قابل مشاهده و استنباط است.

طراحی اجتماع پذیری و اجتماع گریزی

نبود حریم برای
حفظ فضای شخصی
موجب آزار انسان

در هنگام طراحی:
در نظر گرفتن
فضای کالبدی و
ابعاد و اندازه

(آلتمن، ۱۹۷۵، ۱۲۴)

تعقر و تحدب شکل منحنی گون دور باغچه ها، می تواند موجب اجتماع پذیری و اجتماع گریزی محیط شود به بیان دیگر به افراد امکان انتخاب می دهد که بنابر تمایل خویش، **قلمرویی شخصی برای خود به وجود آورند** و یا در تعامل و رودرویی با دیگران باشند.

(شاهچراخی و بندرآباد، ۱۳۹۶)

خلوت

خلوت گزینی، سازوکار مدیریت حس ازدحام، تعیین قلمرو و حفاظت از فضای شخصی در افراد است.

با ایجاد شرایط مناسب برای تنها شدن و خلوت کردن، از محرک ها و رویدادها فاصله می گیرد. در اینصورت می تواند به خود ارزیابی نیز بپردازد.

اگر نیاز به خلوت مانند دیگر نیازهای انسان برطرف نشود، انسان احساس تنش و تعارض میکند.

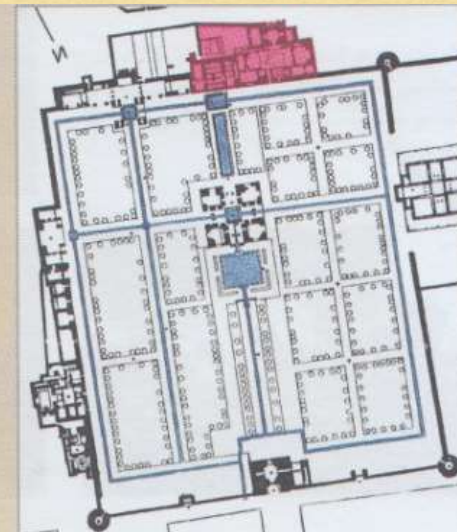
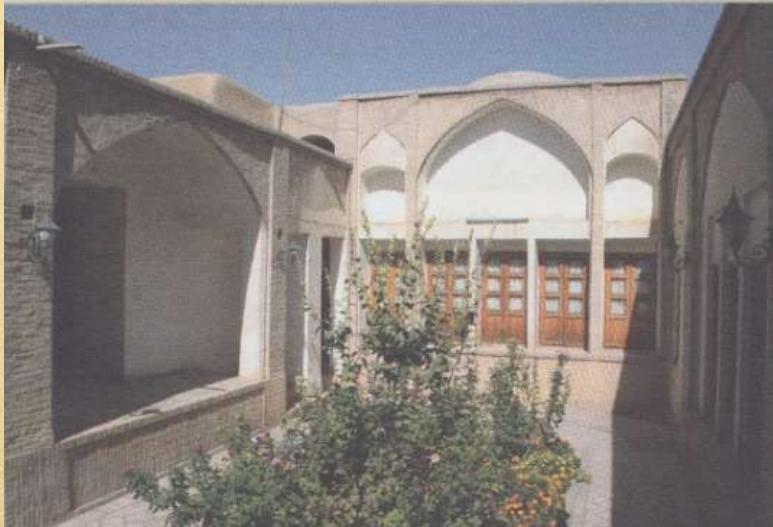
طراحی انعطاف پذیری

در معماری پیش از مدرن، به ویژه معماری بومی، میتوان فضاهایی را یافت که به منظور امکان خلوت گزینی ساخته می شدند.

فرهنگ ایرانیان: فضاهایی چون پستو-سندوق خانه-کنج یا خلوت خانه

کارکردی مشابه اتاق شخصی

خلوت کریمخانی، انتهای باغ فین کاشان، بصورت یک حریم خصوصی و خانوادگی وجود داشته است..

روان شناسی اکولوژیک (بوم شناختی)

روان شناسی اکولوژیک مهمترین تاثیرات را بر تحولات علوم رفتاری و نیز در حرفه ی طراحی داشته است.

(ج. لنگ-۱۹۸۷-۱۲۷)

مفهوم اکولوژی در علم بیولوژی شکل گرفته و گسترش یافته و ایده از ارگانیسم (موجود زنده) بطور پیوسته در تعامل با محیط پیرامون خود است.

دانش اکولوژی:

رابطه ی میان ارگانیسم زنده با ارگانیسم های دیگر و با محیط طبیعی.

(گلرخ، ۱۳۹۱، ۶)

رابطه میان محیط کالبدی و رفتار

ابا فرض اینکه هر دو پیوسته و در حال تغییرند.

(گلرخ، ۱۳۹۱، ۴)

دیدگاه روان شناسی اکولوژیک

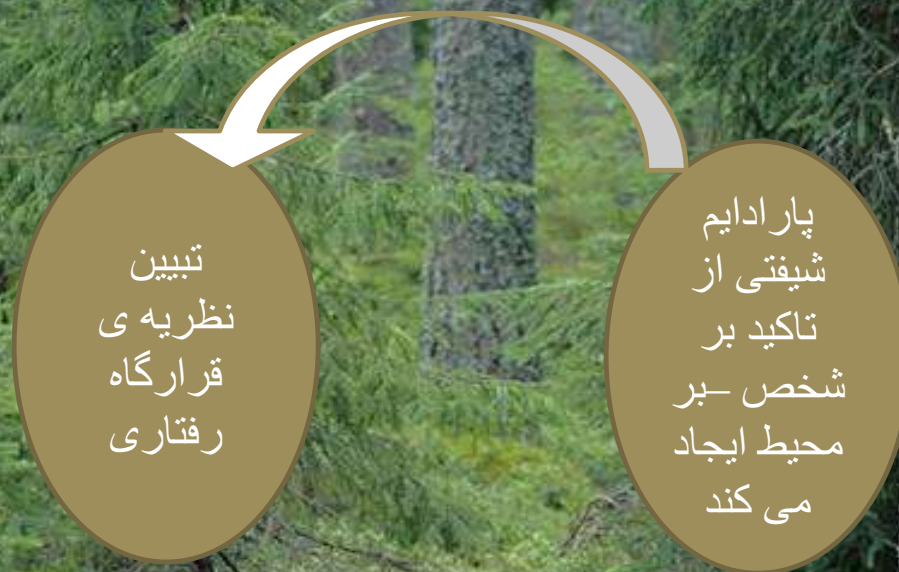
افراد محیط را طی تجربه های کارکردی- فایده ها و استفاده هایی که محیط برای آنها دارد- **ادراک** میکنند.

طراحان: براساس کارکردهای مختلف مکان و در پاسخ به نیازهای انسان قابلیت های مورد نیاز آنها نشستن-تماشاکردن- تعامل اجتماعی را پیش بینی و فراهم می کنند.

تأثیر روان شناسی اکولوژیک بر روان شناسی محیطی و علوم رفتاری محیطی

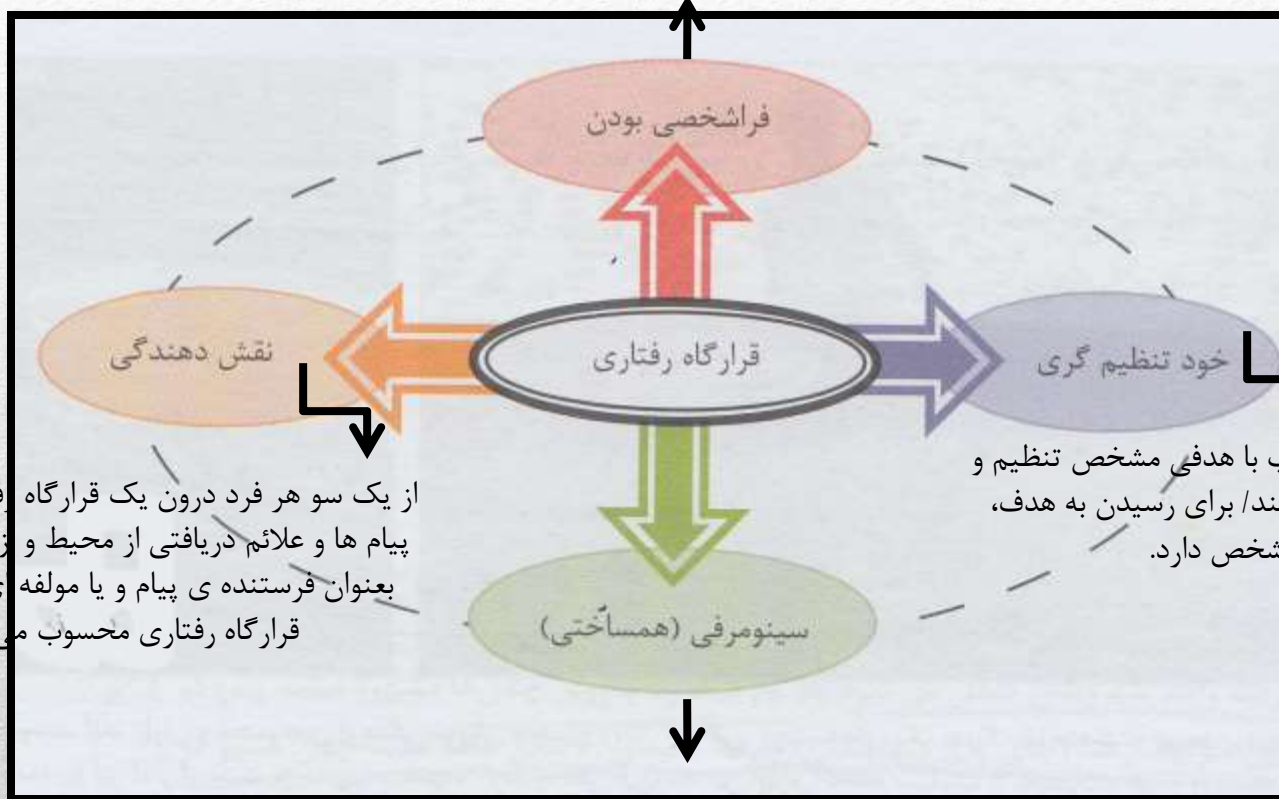
قرارگاه رفتاری واحد تحلیل محیط است.

قرارگاه رفتاری بعنوان واحدهایی از محیط که فرد در زندگی روزمره آنها را تجربه می کند و با انجام و تکرار رفتارهای مشخص، درون آنها قرار می گیرد، در واقع وضعیت های مختلفی هستند که فرد طی زندگی روزمره با آنها درگیر می شود و در هر یک رفتار متناسب با آن را انجام می دهد. به گونه ای که با گذر از یک وضعیت به وضعیت دیگر رفتارش تغییر می کند.

قرارگاه رفتاری

اسکات (Scott,2005,298) قرارگاه رفتاری در تعیین رفتار مردم تاثیر قدرتمندی دارد.

مستقل از ادراک افراد و ذهن اشخاص/افراد به انتخاب خود وارد قرارگاه رفتاری می شوند و تا زمانی که در آن هستند به قید و بند آن پایبند می مانند.. (Scott,2005,298)

از یک سو هر فرد درون یک قرارگاه رفتاری پاسخ ده به پیام ها و علائم دریافتی از محیط و از سوی دیگر خود بعنوان فرستنده ی پیام و یا مولفه ای از مولفه های قرارگاه رفتاری محسوب می شود..

(گلرخ، ۱۳۹۱، ۱۹-۱۸)

بین تمام مولفه های قرارگاه رفتاری(کالبدی و الگوی رفتار اجتماعی) وابستگی و درهم تنیدگی بسیاری وجود دارد. (Scott,2005,298)

ویژگی های قدرت دهنده به قرارگاه رفتاری
(شاهچراخی و بندرآباد، ۱۳۹۶)

نظریه های ادراک و شناخت

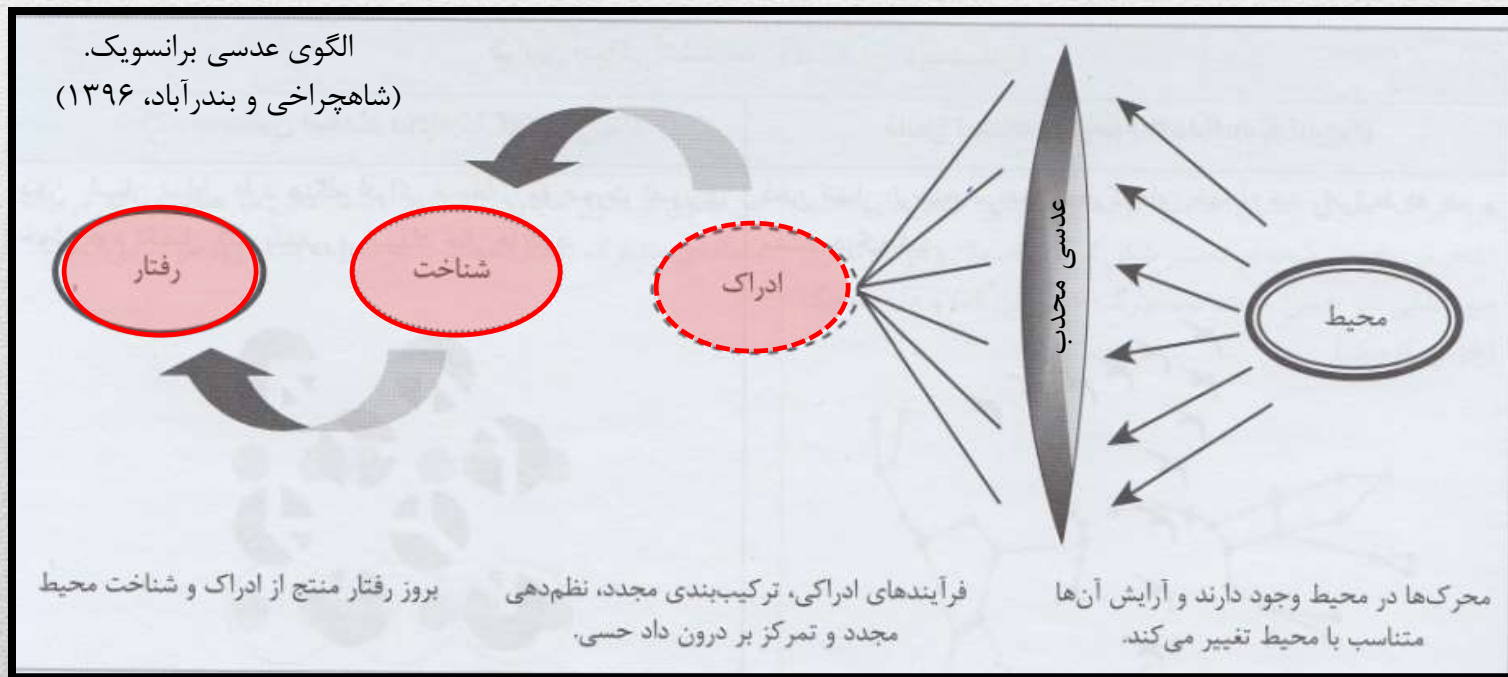
نظریه ی
اکولوژیک ادراک

نظریه ی کنش
متقابل ادراک

نظریه ی گشتالت
ادراک

الگوی عدسی
برانسویک

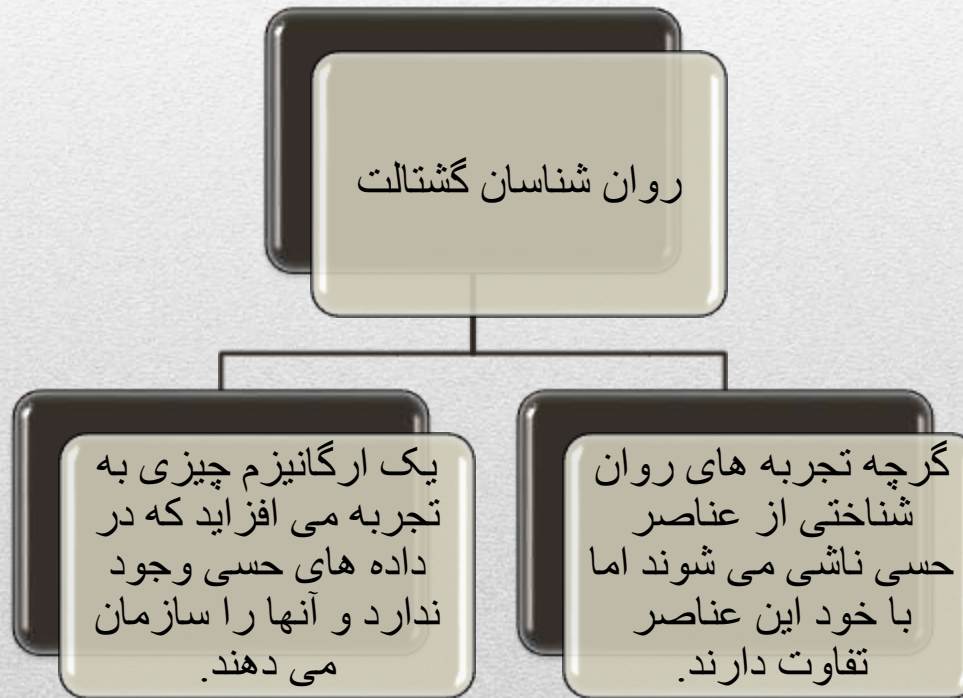
الگوی عدسی برانسویک

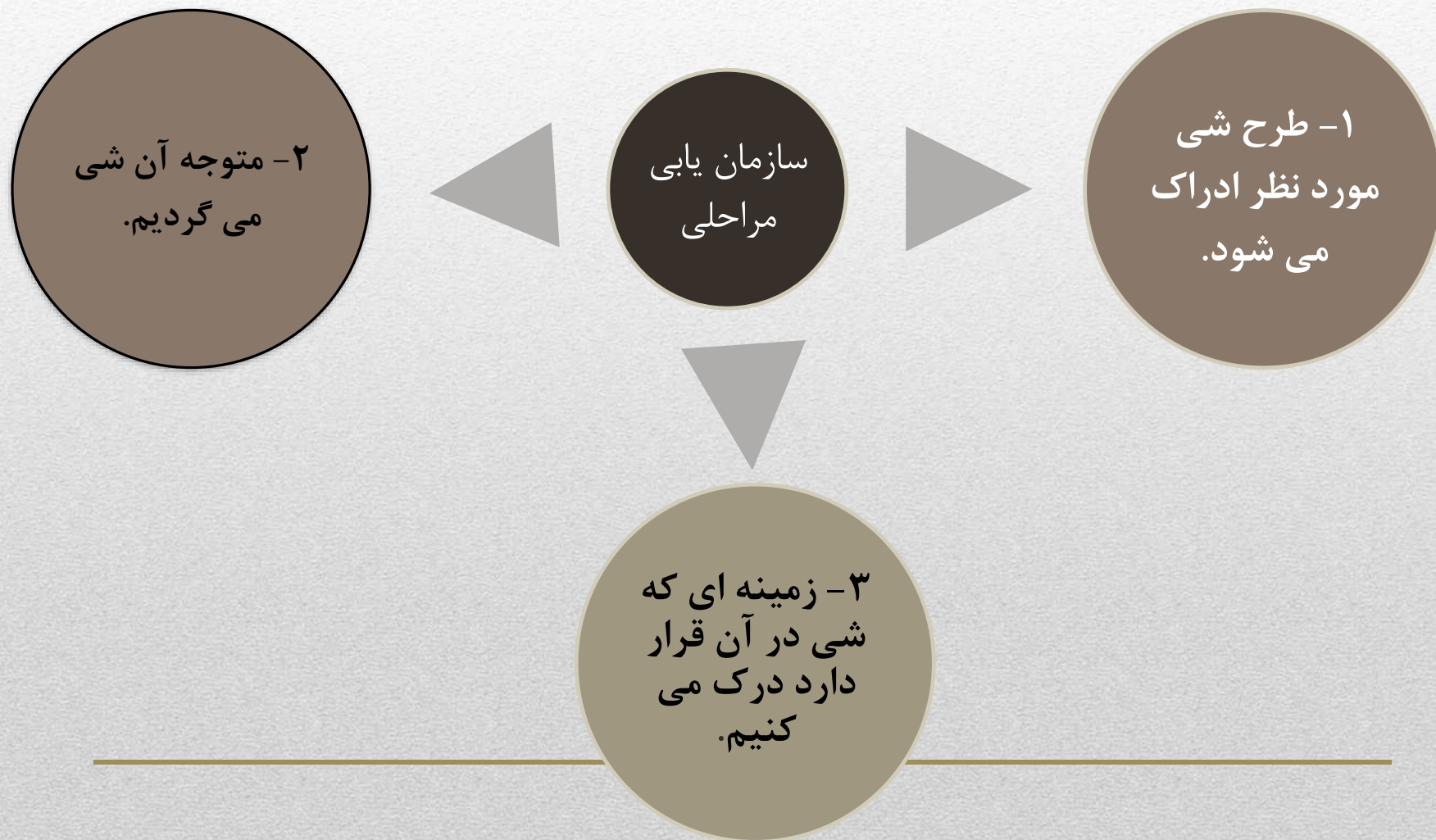
نشانه های دور: خصوصیت های محیط
نشانه های نزدیک: برداشت ناظر

رابطه بین یک محیط و نشانه های آن محیط، منجر به درک دقیق ما از محیط می شود: اعتبار بوم شناسی

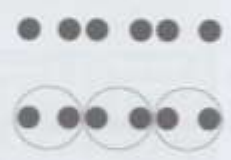
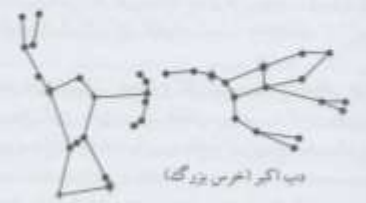
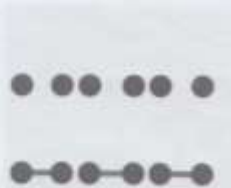

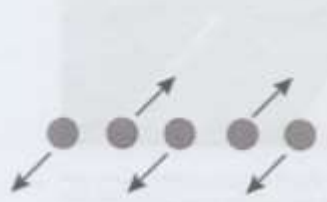

پدیده ها و روی داده های مرکب و همچنین رفتار را نمی توان به اجزای ساده تجزیه کرد زیرا ترکیب و شکل هر پدیده ی مرکب (یعنی گشتالت آن) با مجموع اجزای آن متفاوت است.

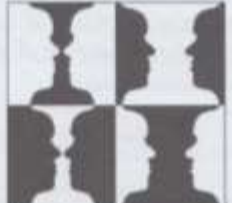
به نظر پژوهشگران در این مکتب ادراک ما از اشیاء و امور خارج از وجود خود بصورت شی واحد و یک کل صورت می گیرد.

قوانین ادراکی گشالت (استخراج نویسدگان)

<p>قانون منطقه مشترک (Common region)</p> <p>این قانون یا قانون مجاورت مغفولت است. ذهن ما عناصری که در یک منطقه مشترک بسته ششماند را به صورت یک گروه درک می‌کند.</p> 	<p>قانون تجربه قبلی (Past Experience)</p> <p>در ادراک بصری انسان داخل فرجه‌های انتقالی شکل‌های آشنا تشخیص داده می‌شود. در تفسیر شکل ابرهای آسمان و در نام‌گذاری صور فلکی نیز چنین است. شب بزرگ (خروس بزرگ) و دب کوچک (خروس کوچک).</p>
<p>قانون عناصر مرتبط (Elements connectedness)</p> <p>عناصری که به وسیله‌ی اجزای دیگری با هم مرتبط شده‌اند در یک گروه ادراک می‌شوند.</p> 	<p>قانون شکل خوش (Good Figure)</p> <p>ذهن ما ترکیب اشکال را به صورت شکل ساده مفید و ادراک می‌کند. ما این شکل را پنج دایره می‌بینیم نه ۹ قطعه شکل گویاگون.</p>
<p>قانون نتیجه مشترک (Common Fate)</p> <p>در ذهن انسان عناصری که در یک جهت حرکت می‌کنند بیش از عناصری که در جهات مخالف حرکت می‌کنند به هم مرتبط ادراک می‌شوند.</p> 	<p>قانون تجمع (Collection)</p> <p>اگر بخشی از شکل که جزء اصلی و تکمیل آن است جدا شود پندیده تجمع رخ می‌دهد. یعنی ذهن انسان خود به خود سطوح خالی را پر می‌کند. در این تصویر ذهن ما یک سنگ ترک می‌کند نه سطوح سیاه و سفید.</p>

قوانین ادراکی گشالت (استخراج نویسدگان)

<p>قانون امتداد مطلوب (Good Continuity)</p> <p>ذهن انسان ترجیح می‌دهد محرک‌های جدا از هم را مرتبط به هم و ممتد درک کند.</p> 	<p>قانون انسداد (Closure)</p> <p>ذهن انسان تمایل دارد هنگام ادراک فرجه‌ها را به صورت تصویری خوش فرم تکمیل کند. پاسخی بر انسداد خالی‌ها دارد.</p>
<p>قانون فرینه بودن (Symmetry)</p> <p>در ذهن انسان شکل‌هایی که در یک یا چند محور فرینه اند بهترین شکل ممکن تشکیل را می‌دهند. که ساده‌ترین شکل ادراکی است.</p> 	<p>قانون مجاورت (Proximity)</p> <p>محرک‌هایی که از نظر مکانی به هم نزدیک‌اند به صورت یک کل درک می‌شوند.</p>
<p>قانون شکل مثبت و منفی (Figure-Ground)</p> <p>ما در مواجهه با اشکال معمولاً می‌توانیم اشکال را از یک منظر ببینیم. به‌ویژه زمانی که اشکال هم مثبت و هم منفی و - هستند و نمی‌توانیم هر دو را هم زمان ببینیم.</p> 	<p>قانون مشابهت (Similarity)</p> <p>ذهن انسان اجزای شبیه به هم را مرتبط به یکدیگر تصور می‌کند.</p>

تصویر بخشی از کتابخانه ی مرکزی دانشگاه یورک در کانادا را نشان می دهد. در ادراک این محیط برخی از قوانین ادراکی گشتالت قابل شناسایی است.

ادراک چند کیفیتی/ ادراک فرآیندی غیرمنفعل و فعال

رابطه انسان-محیط رابطه ای پویاست

ادراک با تجربه ها و استعدادها

اطلاعاتی که فرد از محیط کسب میکند

ماهیتی احتمال گرایانه

نظریه ی اکولوژیک ادراک (الگوی بوم شناختی گیبسون)

گیبسون

نظریه ی اکولوژیک (بوم شناختی):
ادراک، بر واقعیات محیطی تاکید دارد و بیان می کند که اطلاعات حسی محیط ثبت دقیقی از دنیای واقعی را برای ما فراهم می کند.

ادراک چند کیفیتی است، جهان شمول است، و منابع ادراک می توانند اطلاعات محیط را بطور مستقیم و بدون بازسازی ذهن بصورت داده های حسی بی معنا انتقال دهند.

در جدول حواس چندگانه به عنوان نظام ادراکی در نظر گرفته شده است.

نام	شیوه توجه	واحد های دریافت کننده	آثار حس اندام	فعالیت اندام	حواس در دسترس	اطلاعات خارجی قابل دریافت
نظام های جهت دهنده اصلی	جهت گیری کلی	گیرنده های مکانیکی	اندام های دهلیزی	تعادل بدن	نیروهای جاذبه و شتاب	جهت جاذبه، تحت فشار قرار گرفتن
نظام شنوایی	گوش دادن	گیرنده های مکانیکی	اندام های حلزونی با گوش درونی و گوش بیرونی	توجه به صدا	ارتعاش در هوا	ماهیت و موقعیت رویدادهای ارتعاشی
نظام لامسه	لمس کردن	گیرنده های مکانیکی و احتمالاً گیرنده های حواری	پوست (شامل ضامن و گشودگی ها)، اتصالات (شامل رباط ها)، عضلات (شامل زردپی ها)	اکتشافات گوناگون	تغییر شکل بافت ها، شکل گیری اتصالات، جمع شدن بافت عضلات	تماس با زمین، رویارویی مکانیکی، اشکال اشیاء، حالاتی چون سختی یا چسبندگی مواد
نظام چشایی - بویایی	بوییدن	گیرنده های شیمیایی	حفره بویایی (بینی)	استشمام کردن	ترکیب واسطه	ماهیت منبع مواد فزائر
	چشیدن	گیرنده های شیمیایی و مکانیکی	حفره دهانی (دهان)	مزه کردن	ترکیب مواد خوراکی	ارزشهای مواد غذایی و شیمیایی
نظام بصری	نگاه کردن	گیرنده های نوری	مکانیزم چشمی (چشم ها با عضله های بیرونی و درونی که به اندام های دهلیزی سر و کل بدن ارتباط دارند)	تطابق، سازگاری مردمک، تثبیت، همگرایی، کاوش	متغیرهای ساختاری در نور محیطی	هر چیزی که بتواند توسط متغیرهای ساختار بینایی تشخیص داده شود (اطلاعات مربوط به اشیاء، حیوانات، حرکات، رویدادها و مکان ها)

روانشناسی چه تاثیری بر انسان در محیط های تفریحی، تفریحی دارد؟

ضرورت مسأله ی تحقیق :

○ کم شدن نسبت فضای سبز و محیط های طبیعی به فضای مصنوع و ساخته شده

○ ازدیاد روز به روز تراکم جمعیت

○ ساخت و سازهای مکرر

○ ماشینی شدن زندگی

○ کمبود وقت

دور شدن انسان از محیط طبیعی

○ کاهش فشار روانی انسان با تماشای

طبیعت

○ برانگیخته شدن احساسات و حالات خلقی

مثبت در انسان

○ بهبودی در بیماری

اهداف تحقیق :

- دستیابی به آثار روانی در فضای تفریحی
- شناسایی و تعریف عوامل تشکیل دهنده کارکرد پارک ها
- برقراری ارتباط روانی انسان بین کیفیت دعوت کنندگی و دریافت معانی پارک
- گسترش عوامل کارکردی تاثیرگذار در انسان به منظور کاربری بهتر پارکها

<p>مردم نه تنها میتوانند رفتارهای مختلفی را در یک محیط داشته باشند و به انگیزه های فردی اهمیت دهند، بلکه ویژگی های طرامی و عوامل محیطی مصنوع را در احتمال بروز رفتارهای خاص مهم می دانند.</p>	1387	بحرینی
<p>در روانشناسی محیط بر مرتبط و در هم تنیده بودن ادراک، شناخت و شرایط محیطی تاکید میشود و این پیوستگی به ویژه هنگامی آشکار میشود که ادراک اشیا را از ادراک محیط تفکیک کنیم.</p>	1380	مرتضوی
<p>تئوری فضایی دفاعی، راه حل مقابله با موضوع را در ایجاد احساس، مالکیت و تعلق خاطر به فضا، امکان وجود نظارت طبیعی از داخل ساختمان به فضای خارجی و بهبود شرایط فیزیکی و کالبدی منطقه اطراف می داند.</p>	1970	نیومن

کودکان در مقایسه با بزرگسالان مناظری را که دارای طبیعت گرای و پیچیدگی کمتری هستند ترجیح می دهند.	1987	ریوز
ممیط رفتاری در واقع حاصل تجربیات شغلی، اعتقادات و ذهنیات افراد تلقی می شود.	1367	مرتضوی
انسان ها نقش بسیار فعالی را در سازماندهی ادراکشان از ممیط بازی می کنند.	1956	برانسویک

در طراحی به جز کنار هم گذاشتن گیاهان نیاز به مساسیت طراحی در انتقال. اساسی که می خواهد به بیننده منتقل کند دارد	1374	اصلاح عربانی
استفاده از دوربین های مدار بسته در مرکز شهر گلاسکو و پارکهای اطراف یکی از راه حل های مدیریتی بوده ولی پیامد منفی آن از دست رفتن مقوق شهروندی است. زیرا برای اکثر مردم رضایت بخش نیست در محدوده کنترل شده قرار گیرند.	1998	فایف
سازمان عناصر یک منظره تعیین می کند که چه چیزی در آن مورد توجه قرار خواهد گرفت.	1972، 1968	لیتون

روانشناسی گشتالت :

بر این باور است که تمام ادراکات انسان در اشکال سازماندهی شده اند .

ترکیب خطوط و سطوح و اشیاء ترکیبی پویا است به گونه ای که در آنها حرکت وجود دارد و یا اینکه سنگین یا سبک خوشحال یا غمگین به نظر می رسد و این مساله با هم شکلی تجربه ادراکی و فرایند های عصب شناختی انسان قابل تبیین است.

محیط طبیعی

محیط مصنوع

محیط جغرافیایی

تجربیات شخصی، اعتقادات و ذهنیات

محیط رفتاری

توماس هابس :

هیچ مفهومی در ذهن انسان شکل نمی گیرد مگر آنکه تماما یا بخشی از آن از راه اندامهای حسی تشکیل شود.

عوامل فیزیکی تاثیر گذار بر واکنش انسان در محیط های طبیعی :

پوشش گیاهی:

چمن زارهای باز و محصور در درختان بسیار دلپذیرند.

• جنگلها(به ویژه جنگلهای برگ ریز)وقتی پوشش گیاهی کمی در محیط وجود داشته باشد بسیار مورد توجه قرار میگیرند
وجود علف های هرز و خارو خاشاک و اقدامات کشاورزی موجب قضاوتهای منفی در باره جذابیت مناظر طبیعی میشود.

آب:

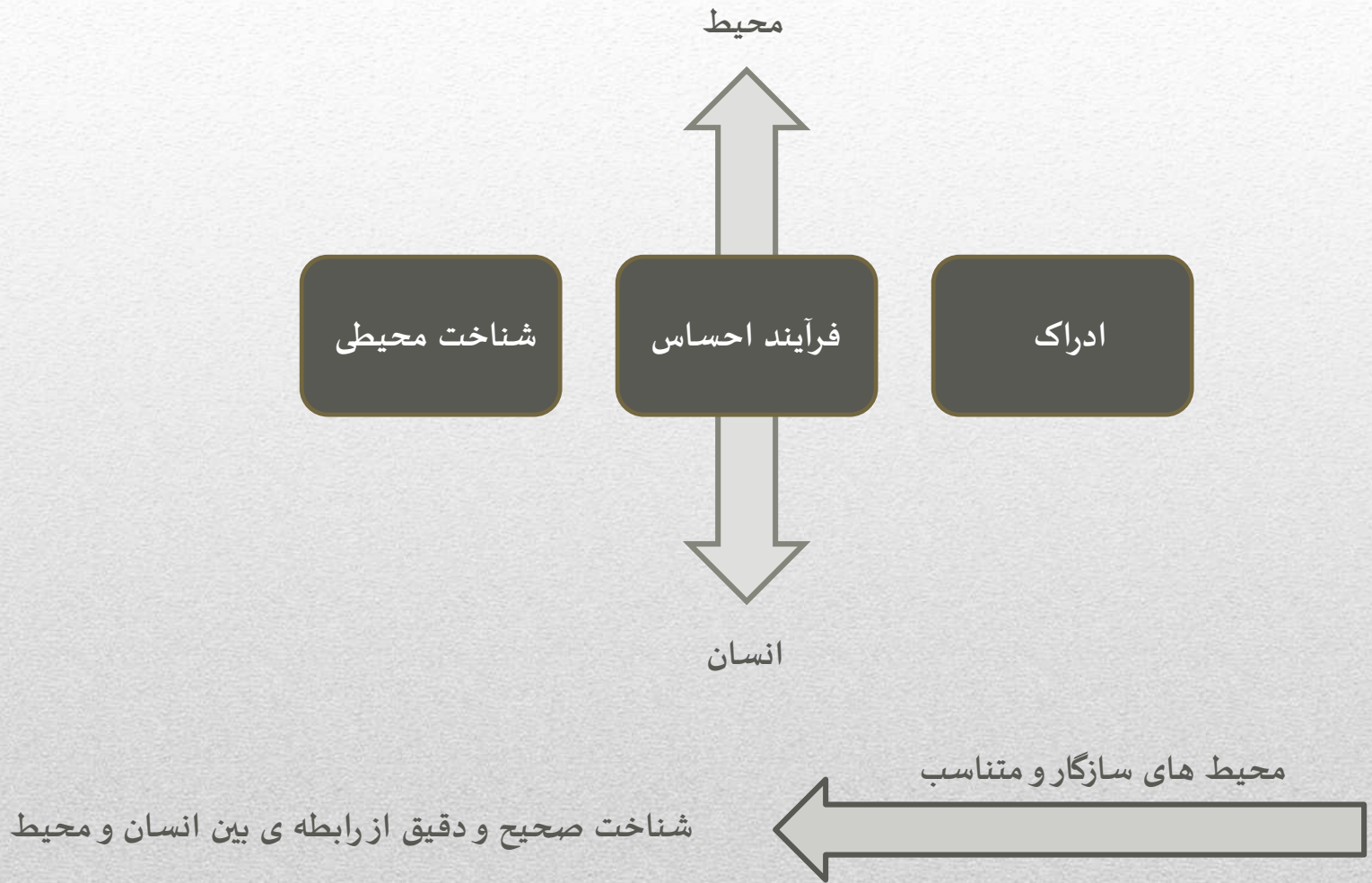
وجود آب طبیعی و بی پیرایگی محیط بر جذابیت منظره تاثیر قوی دارد.

صدا:

صداها بر ارزیابی زیباشناختی مکانها اثر میگذارند.

تناسب صدا با محیط عامل مهمی است.صدای پرندگان و حیوانات بیش از اینکه زیبایی محیط را افزایش دهد به

حسن مناظر یک جنگل می افزاید.

فرآیند ادراک :

مفهوم «ادراک» دارای ابعاد و معانی وسیعی است. بحث احساس و ادراک در روانشناسی تحت عنوان ادراک حسی بر اساس دستاوردهای روانشناسی تجربی مطرح میشود.

ادراک انسانها از محیط ناشی از تفاوتهای احساسی و عاطفی است که امری نسبی است.

دریافت ما از محیط تابع مراحل خاصی است که با دریافت اندامهای حسی از محیط شروع میشود و به ادراک خاتمه میشود.

حواس 5گانه عامل و ارتباط دهنده قوه ادراک با محیط می باشد و درک نسبتا کاملی را برای ما به وجود می آورد.

فرآیند شناخت:

پس از مرحله جمع آوری اطلاعات و نیز فرآیند ادراک و تعبیر و تفسیر اطلاعات به مرحله شناخت می‌رسیم. در تمامی این مراحل عوامل روانشناختی فردی و اجتماعی تاثیرگذار است.

عوامل روانشناختی تاثیرگذار بر انسان در مناظر طبیعی :

ویژگی های تطبیقی که به انسان کمک میکند ادراکش را از یک چشم انداز سازمان داد عبارتند از:

1. چار چوب بندی:

یک چشم انداز تا چه حد چار چوب تصویری خودش را نشان میدهد و به ناظر اجازه میدهد که به سرعت بر جنبه های اصیلش متمرکز شود.

نمونه: کوهها یا دریاچه ای که درختان چارچوب(قاب)تصویر آن را تشکیل داده اند.

2. همگرایی:

نقطه ای که در آن دو یا چند خط در چشم انداز به هم میرسند، آن را تحت تاثیر خود قرار میدهند و توجه را در نقطه ای در افق معطوف میسازند.

نمونه: جاده ای که با ردیف درختان کنار خود تا انتها کشیده شده و ناپدید گردیده است.

3. تقابل:

تفاوت های آشکار میان عناصر مختلف یک چشم انداز مثل شکل، رنگ یا بافت.

بررسی زیباشناختی طبیعت در روانشناسی محیطی:

چهار عاملی که واکنش انسان را به محیط تعیین میکند:

1. انسجام:

میزان سازمان یافتگی و نظم یک منظره به صورت یک کل یکپارچه است. انسجام بیشتر به توجه بیشتر می انجامد.

2. پیچیدگی:

نشان دهنده تعداد و گوناگونی عناصری است که در یک منظره وجود دارند. تا وقتی پیچیدگی بالا نرود جذابیت خواهد داشت

3. خوانایی:

یعنی اینکه محیط تا چه میزان به راحتی قابل تفسیر است یا اینکه تا چه حد یک فرد میتواند بدون مشکل به کندوکاو در آن پردازد. محیط های خوانا تر بیشتر مورد توجه قرار میگیرند.

4. رازگونی:

یعنی اینکه منظره بیش از آنچه که در آن میتوان دید، دارای اطلاعات و جزئیات است و فرد میتواند با قدم زدن و کاوش در آن چیزهای بیشتری دریاره محیط بیاموزد.

بدنه ی تحقیق: (مفاهیم و تئوری های کلیدی)

بررسی زیبا شناختی طبیعت در روانشناسی محیطی:

رازگونگی:

رازگونگی در یک باغ ژاپنی از طریق استفاد از نمای تار ایجاد می شود. با قرار دادن هدفمند و عمدی صخره ها یا گیاهان کل محیط در یک نگاه قابل رویت نخواهد بود و بیننده باید وارد باغ شده و مناظر جدید را بیابد.

بدنه ی تحقیق: (مفاهیم و تئوری های کلیدی)

طبیعت: محیطی مناسب برای اکثر فعالیت های تفریحی است.

بدنه ی تحقیق: (مفاهیم و تئوری های کلیدی)

بعضی از عوامل فیزیکی تاثیر گذار بر واکنش انسان در مناظر طبیعی و استفاده از حیاط وحش :

حیاط وحش:

مهمترین دلیل استفاده از حیاط وحش رهایی از تنش است. استفاده از حیاط وحش مهم است چون به افراد کمک میکند تا خلوت نمایند و از مناطق شهری فرار کنند. معمولاً برخورد با دیگران در این محیط ها از رضایتمندی فرد میگذرد.

انگیزه های استفاده از حیاط وحش:

1. طبیعت به عنوان یک اعاده دهنده
2. طبیعت به عنوان یک بالا برنده شایستگی در فرد
3. طبیعت به عنوان سرگرمی
4. طبیعت نماد چیز دیگر

بدنه ی تحقیق: (مفاهیم و تئوری های کلیدی)

فضاهای سبز عمومی :

فضاهایی برای گذراندن اوقات فراغت عموم مردم

بدنه ی تحقیق: (مفاهیم و تئوری های کلیدی)

مؤلفه های فضای سبز:

○ نیمکت،

○ روشنایی،

○ آبخوری،

○ دستشویی،

○ کفسازی معابر و دسترسی

بدنه ی تحقیق: (مفاهیم و تئوری های کلیدی)

رویکرد روانشناختی پارک :

احتیاجات روانی افراد از محیط زیست :

متغیرهای گوناگونی نظیر :

سن

طبقه اجتماع

فرهنگ

تجربیات گذشته

هدف ها

روش زندگی روزانه

بدنه ی تحقیق: (مفاهیم و تئوری های کلیدی)

رویکرد روانشناختی پارک :

4 هدف کلی برای رفع نیازهای جسمی و روحی افراد :

← ایجاد فضایی به منظور بهسازی محیط زیست

← احداث فضایی برای بازی کودکان

← مکانی برای آموختن

← گردهم آوردن افراد جامعه

مس بینایی:

□ ادراک محیط از طریق حواس ۵ گانه

لذت بردن از نمای آبنا و انعکاس اجزا پارک در آب
ایجاد ممصوریت و جلب تمرکز در دید با کاشت گیاهان
ایجاد تراکم مجازی به واسطه ی شیوه ی کاشت
تاکید بر محورهای عمودی دید با کاشت درفتان مرتفع و ایجاد بدنه ی سبز
ایجاد تنوع رنگی در محیط با ترکیب گلهای و گیاهان
ترکیبهای گوناگون از بافتهای ریز یا درشت گلهای، گیاهان و سنگها

مس شنوایی :

صدای پرندگان
صدای حرکت باد در درفتان
صدای آب

مس لامسه:

سایه اندازی
تلطیف هوا و ایجاد ممصوریت
و جلب تمرکز در لامسه
زدودن و فرونشاندن گرد و غبار
هوا

مس بویایی و چشایی:

میوه های معطر
معطر سافتن فضا با گلهای و گیاهان
انواع میوهها با مصارف فوراکی و درمانی
ایجاد رطوبت و بوی فاک

امساس فنکی هنگام وزش
نسیم از آب

بدنه ی تحقیق: (مفاهیم و تئوری های کلیدی)

نقش فضاهای سبز و تفریحی در ادراک ناتوانان

در هر جامعه ای گروههای مختلفی از انسانها وجود دارند که بر حسب نیاز خود خواستار فضایی خاص هستند بنابراین برای این گروه باید شرایط معماری مناسبی پدید آید تا راحت تر بتوانند زندگی کنند.

بدنه ی تحقیق: (مفاهیم و تئوری های کلیدی)

ادراک نابینایان از فضاهای سبز و تفریحی

با توجه به تفاوت عمده ای که نابینایان با افراد بینا از لحاظ جسمی و توانایی حرکتی به دلیل فقدان بینایی دارند و نظام زندگی به گونه ایست که دیدن پایه و اساس آن است، به ناچار خود را با این وضعیت تطبیق می دهند.

عدم وجود هدایت کننده ها و جهت نماهای مناسب نابینایان

نصب الحاقات مزاحم برای حرکت آنان

طراحی مسیرهای گیج کننده

ناهموارها و پستی بلندیهای مسیر

پله های زیاد در طول مسیر

محرومیت نابینایان از حضور پررنگ در فضاهای عمومی که در نهایت به دوری گزیدن و خانه نشینی آنها منجر میشود.

بدنه ی تحقیق: (مفاهیم و تئوری های کلیدی)

بررسی ادراک نابینا از عناصر اصلی فضا:

سطح ←

حجم ←

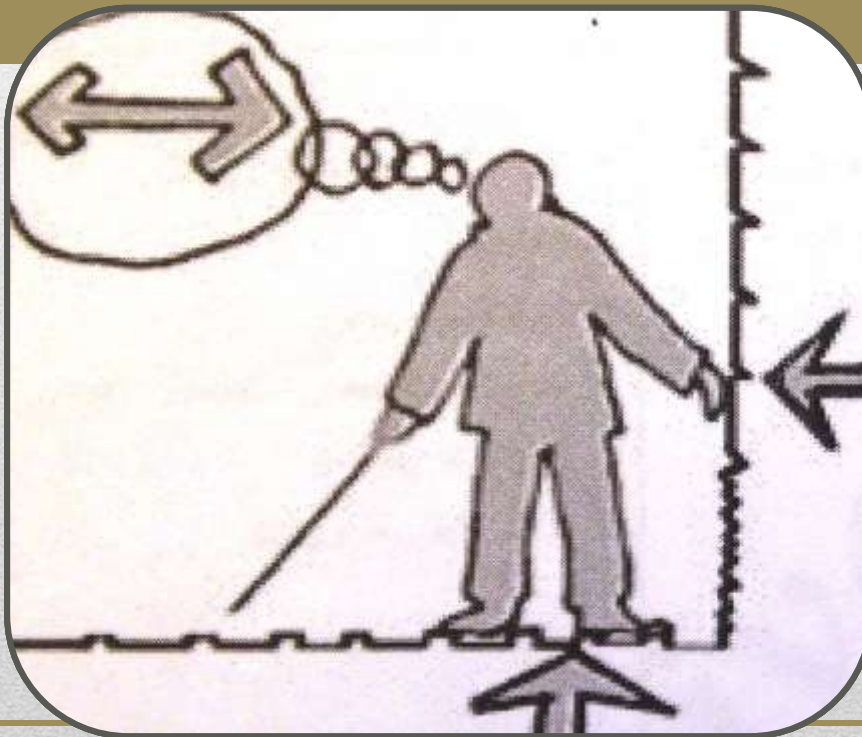
لبه ها و کنج ها ←

بدنه ی تحقیق: (مفاهیم و تئوری های کلیدی)

ارتباط نابینایان با اجزاء محیط

مسیرهای ارتباطی ○

معکوس پذیری مسیرهای حرکت

بدنه ی تحقیق: (مفاهیم و تئوری های کلیدی)

ارتباط نابینایان با اجزاء محیط

محوطه سازی ○

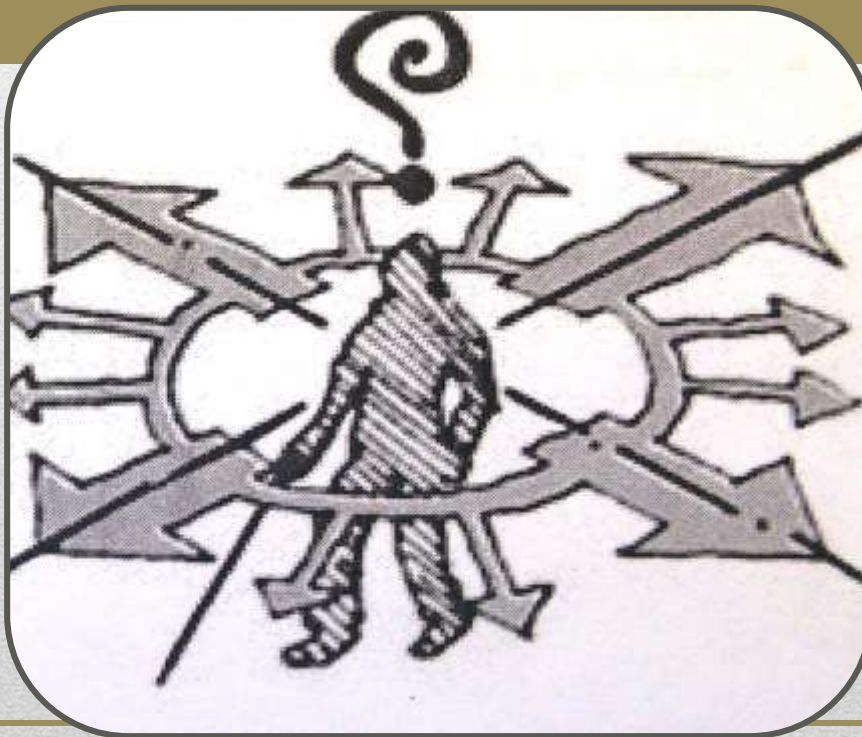

ارتفاع نامناسب درختان

بدنه ی تحقیق: (مفاهیم و تئوری های کلیدی)

ارتباط نابینایان با اجزاء محیط

محور و تقارن ○

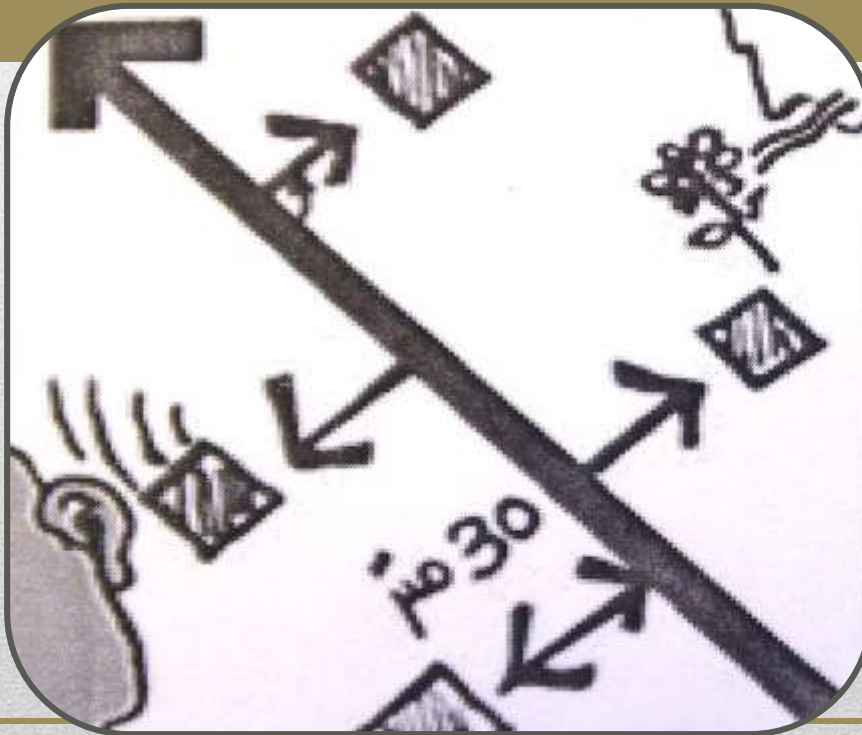

تقارن شعاعی

بدنه ی تحقیق: (مفاهیم و تئوری های کلیدی)

ارتباط نابینایان با اجزاء محیط

نحوه ی دسترسی نابینا به عامل مفروض ○

دسترسی راحت نابینا

بدنه ی تحقیق: (مفاهیم و تئوری های کلیدی)

نقش فضاهای سبز و محیط های تفریحی بر کودکان

کودکان ذاتاً موجوداتی زیست دوست و طبیعت خواه متولد میشوند، این را به خوبی می توان از حس کنجکاوی آنها در مواجهه با طبیعت دید.

بدنه ی تحقیق: (مفاهیم و تئوری های کلیدی)

موضوعات طبقه بندی شده برای شاخصه هایی در راستای ارزیابی، فضای سبز و پیدا کردن معیارهای طراحی با توجه به نظرات کودکان

شاخصه های رفتاری که تحت تاثیر ویژگیهای فضای تفریحی قرار میگیرند.

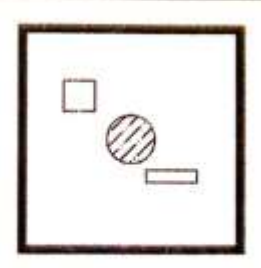
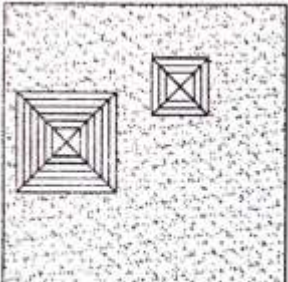
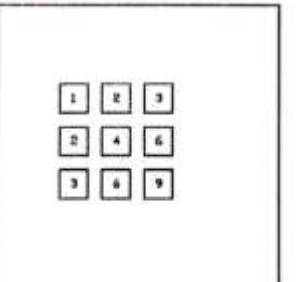

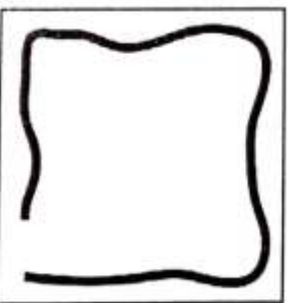
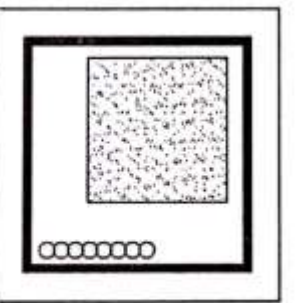

شاخصه های کیفی

شاخصه های کمی

بدنه ی تحقیق: (مفاهیم و تئوری های کلیدی)

		
<p>محدوده فضای سبز با درختان بلند و نرده و گیاهان مشخص شود.</p>	<p>استخر و آب نماها در مرکز فضای سبز</p>	<p>کنار استخر فضاهای خوردن و بازی کردن</p>
		
<p>سریانه های مستقل برای بچه ها و بزرگترها</p>	<p>استفاده از عناصر فضایی برای یادگیری</p>	<p>استفاده از مجسمه هایی در کنار درختان</p>
		
<p>مسیر دوچرخه در پیرامون مجموعه</p>	<p>استفاده حداکثر از چمن در پوشش کف</p>	<p>مسیرهای غیر مستطیمی که به استخر ختم می شوند</p>

الگوهای طراحی فضای سبز و تفریحی :

← محصور شدن

← تلفیق فضای سبز و بازی

← ایجاد حریم خصوصی با وجود نزدیک

بودن به والدین

← فضایی مخصوص غذا خوردن

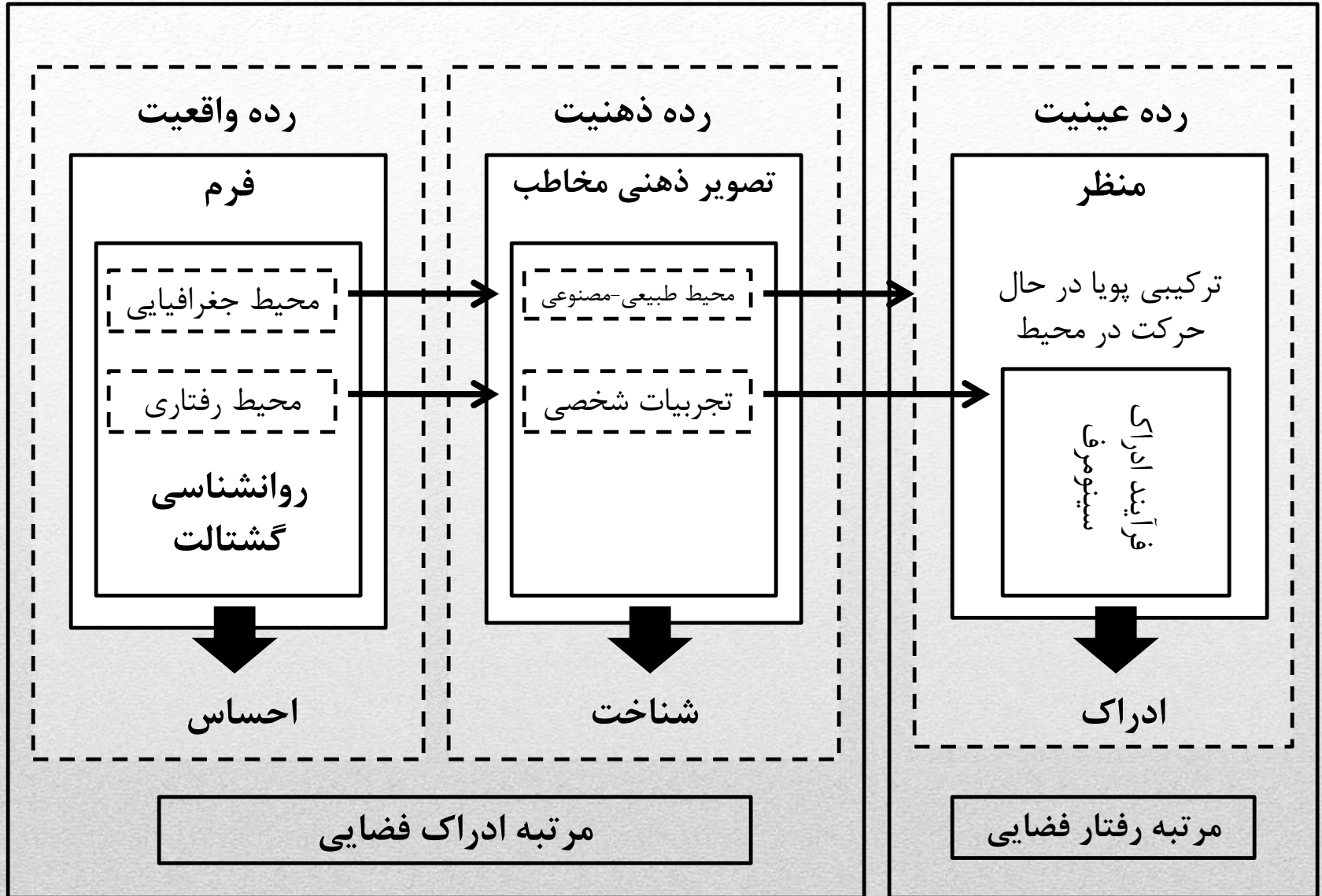
← فضایی برای کشیدن نقاشی

← مکانی برای وسایل بازی جدید

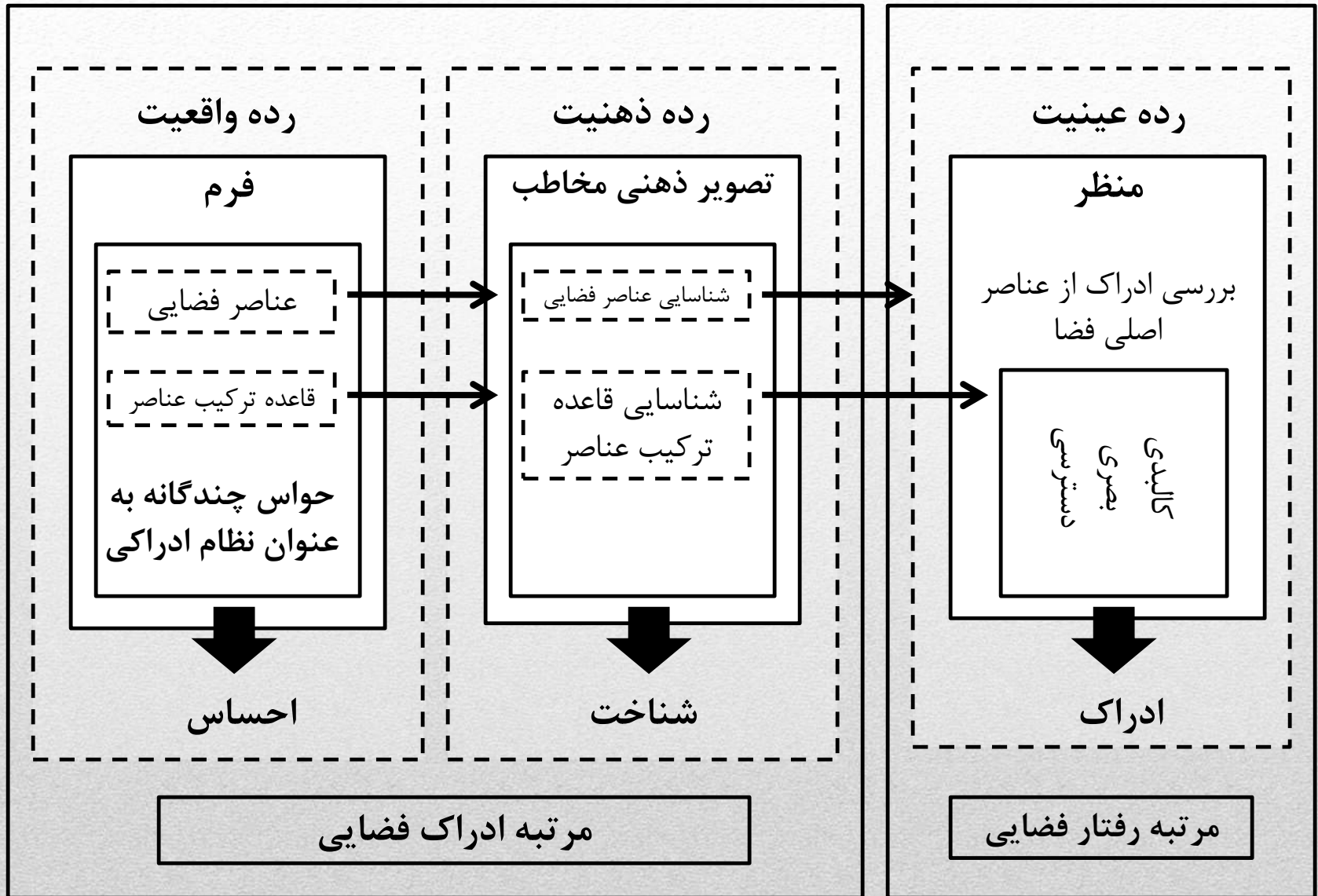
بدنه ی تحقیق: (مفاهیم و تئوری های کلیدی)

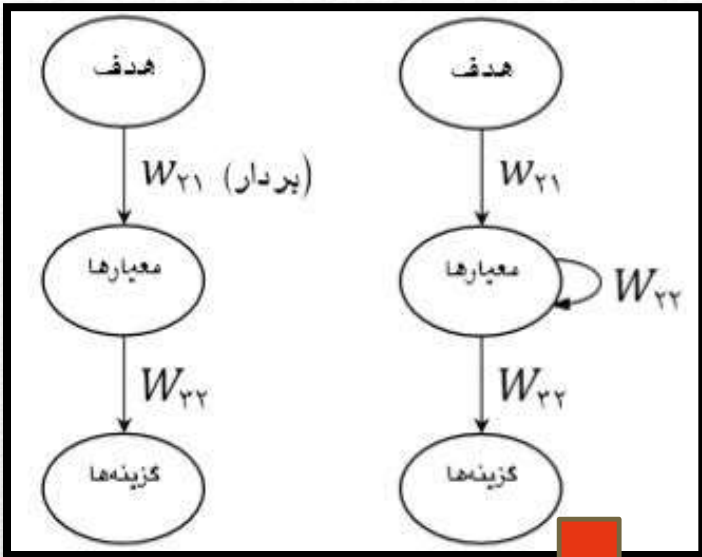
مدل رابطه تصویر ذهنی و ارزیابی روانشناختی فردی و اجتماعی

مدل رابطه تصویر ذهنی و ارزیابی و روانشناختی فضاهای تفریحی

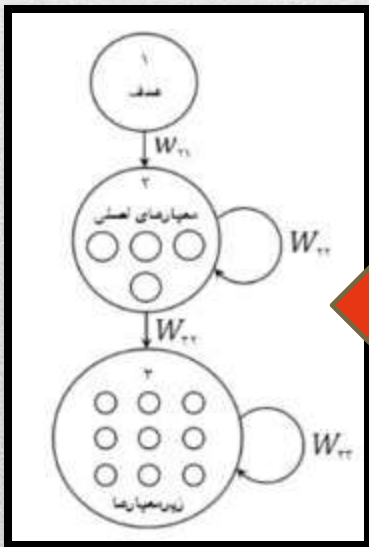

فرآیند تحلیل شبکه ای (ANP)

فرآیند تحلیل شبکه‌ای چون حالت عمومی AHP و شکل گسترده آن است، بنابراین تمامی ویژگی‌های مثبت آن از جمله سادگی، انعطاف‌پذیری، به‌کارگیری معیارهای کمی و کیفی به‌طور هم‌زمان، و قابلیت بررسی سازگاری در قضاوت‌ها را دارا بوده و مضافاً می‌تواند ارتباطات پیچیده (وابستگی‌های متقابل و بازخورد) بین و میان عناصر تصمیم را با بکارگیری ساختار شبکه‌ای بجای ساختار سلسله‌مراتبی

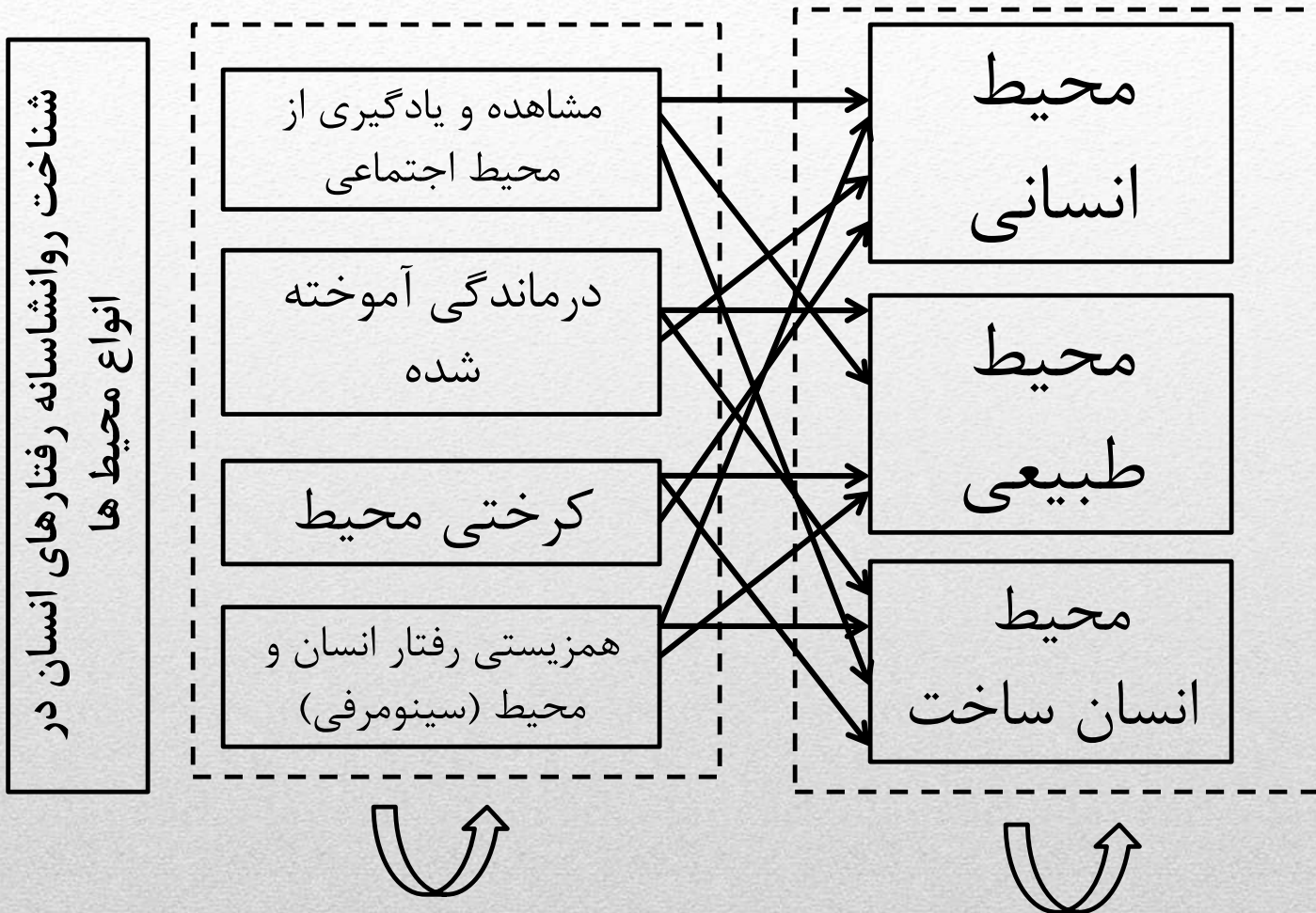
در نظر بگیرد. تفاوت بین یک "ساختار سلسله‌مراتبی" و "ساختار شبکه‌ای" در نمودار ۱ ارایه شده است. فرآیند تحلیل شبکه‌ای (ANP) هر موضوع و مسئله‌ای را به مثابه "شبکه‌ای از معیارها، زیرمعیارها و گزینه‌ها (همه این‌ها عناصر^۱ نامیده می‌شوند) که با یکدیگر در خوشه‌هایی جمع شده‌اند، در نظر می‌گیرد. تمامی عناصر در یک شبکه می‌توانند، به هر شکل، دارای ارتباط با یکدیگر باشند. به عبارت دیگر، در یک شبکه، بازخورد و ارتباط متقابل بین و میان خوشه‌ها امکان‌پذیر است (Garcia-Melon, 2008, 145). بنابراین ANP را می‌توان متشکل از دو قسمت دانست: سلسله‌مراتب کنترلی^۱ و ارتباط شبکه‌ای^۱. سلسله‌مراتب کنترلی ارتباط بین هدف، معیارها، و

هدف

معیارهای اصلی

گزینه ها

تعیین ضریب اهمیت معیارها و زیر معیارها

جدول توماس. ال. ساعتی

امتیاز	تعریف	توضیح
۱	اهمیت مساوی	دو معیار اهمیت یکسان
۳	اهمیت اندکی بیشتر	
۵	اهمیت بیشتر	
۷	اهمیت خیلی بیشتر	
۹	اهمیت مطلق	اهمیت خیلی بیشتر نسبت به ز اثبات شده

مرحله اول: مقایسه زوجی معیارها با توجه به هدف مساله

سینومرفی ۴	کرختی محیط ۳	درماندگی ۲	یادگیری ۱	شناخت روانشناسانه رفتارهای انسان درانواع محیط ها
۷	۵	۷	۱	۱ / یادگیری
۱/۷	۳	۱	۱/۷	۲ / درماندگی
۱/۷	۱	۱/۳	۱/۵	۳ / کرختی محیط
۱	۷	۷	۱/۷	۴ / سینومرفی

مرحله دوم: مقایسه زوجی بین معیارها با توجه به هر معیار

وابستگی درونی معیارها با توجه به معیار اول

همه معیارها نسبت به معیار اول W21	درماندگی ۲	کرختی محیط ۳	سینومرفی ۴
۲ / درماندگی	۱	۳	۱/۵
۳ / کرختی محیط	۱/۳	۱	۱/۷
۴ / سینومرفی	۵	۷	۱

وابستگی درونی معیارها با توجه به معیار دوم

همه معیارها نسبت به معیار اول W22	یادگیری ۱	کرختی محیط ۳	سینومرفی ۴
۱ / یادگیری	۱	۷	۳
۳ / کرختی محیط	۱/۷	۱	۱/۵
۴ / سینومرفی	۱/۳	۵	۱

مرحله دوم: مقایسه زوجی بین معیارها با توجه به هر معیار

وابستگی درونی معیارها با توجه به معیار سوم

همه معیارها نسبت به معیار اول W23	یادگیری ۱	درماندگی ۲	سینومرفی ۴
۱ / یادگیری	۱	۷	۳
۲ / درماندگی	۱/۷	۱	۱/۵
۴ / سینومرفی	۱/۳	۵	۱

وابستگی درونی معیارها با توجه به معیار چهارم

همه معیارها نسبت به معیار اول W24	یادگیری ۱	درماندگی ۲	گرختی محیط ۳
۱ / یادگیری	۱	۳	۹
۲ / درماندگی	۱/۳	۱	۱
۳ / گرختی محیط	۱/۹	۱	۱

$$W_C = W_2 * W_1$$

ارجعیت نهایی معیارها

مرحله سوم: مقایسه زوجی پروژه با توجه به معیارها

اهمیت پروژه ها نسبت به معیارها

معیارها نسبت به گزینه ها / پروژه ها W3	یادگیری ۱	درماندگی ۲	کرختی محیط ۳	سینومرفی ۴
A : محیط انسانی	۳	۹	۵	۷
B : محیط طبیعی	۷	۳	۱	۵
C : محیط انسان ساخت	۷	۱	۳	۹
A : محیط انسانی	۰.۱۷۶	۰.۶۹۲	۰.۵۵	۰.۳۳
B : محیط طبیعی	۰.۴۱	۰.۲۳۰	۰.۱۱	۰.۲۳
C : محیط انسان ساخت	۰.۴۱	۰.۰۷۶	۰.۳۳	۰.۴۲
	W31	W32	W33	W34

مرحله چهارم: مقایسه زوجی بین پروژه ها نسبت به پروژه ها

وابستگی درونی پروژه ها با توجه به معیار اول

همه معیارها نسبت به معیار دوم W41	محیط انسانی A	محیط طبیعی B	محیط انسان ساخت C
A : محیط انسانی	۱	۱/۵	۱/۳
B : محیط طبیعی	۵	۱	۷
C : محیط انسان ساخت	۳	۱/۷	۱
A : محیط انسانی	۰.۱۱	۰.۱۵۰	۰.۰۳۹
B : محیط طبیعی	۰.۵۵	۰.۷۴	۰.۸۴۰
C : محیط انسان ساخت	۰.۳۳	۰.۱۰۴	۰.۱۲۰

وابستگی درونی پروژه ها با توجه به معیار دوم

همه معیارها نسبت به معیار دوم W42	محیط انسانی A	محیط طبیعی B	محیط انسان ساخت C
A : محیط انسانی	۱	۱/۵	۳
B : محیط طبیعی	۵	۱	۱/۵
C : محیط انسان ساخت	۱/۳	۵	۱
A : محیط انسانی	۰.۱۵۷	۰.۰۳۲	۰.۷۱
B : محیط طبیعی	۰.۷۸	۰.۱۶۱	۰.۰۴۷
C : محیط انسان ساخت	۰.۰۵۲	۰.۸۰۶	۰.۲۳۸

وابستگی درونی پروژه ها با توجه به معیار سوم

همه معیارها نسبت به معیار دوم W43	محیط انسانی A	محیط طبیعی B	محیط انسان ساخت C
A : محیط انسانی	۱	۱/۵	۱/۳
B : محیط طبیعی	۵	۱	۱/۷
C : محیط انسان ساخت	۳	۷	۱
A : محیط انسانی	۰.۱۱	۰.۰۲۴	۰.۲۲
B : محیط طبیعی	۰.۵۵	۰.۱۲	۰.۰۹۵
C : محیط انسان ساخت	۰.۳۳	۰.۸۵	۰.۶۸۰

وابستگی درونی پروژه ها با توجه به معیار چهارم

همه معیارها نسبت به معیار دوم W44	محیط انسانی A	محیط طبیعی B	محیط انسان ساخت C
A : محیط انسانی	۱	۱/۵	۱/۷
B : محیط طبیعی	۵	۱	۱/۷
C : محیط انسان ساخت	۷	۷	۱
A : محیط انسانی	۰.۰۷	۰.۰۲۴	۰.۰۶۱
B : محیط طبیعی	۰.۳۸	۰.۱۲	۰.۰۶۱
C : محیط انسان ساخت	۰.۵۳	۰.۸۵	۰.۴۳

$$W_{A1} = W_{41} * W_{31}$$

$$W_{A2} = W_{42} * W_{32}$$

$$W_{A3} = W_{43} * W_{33}$$

$$W_{A4} = W_{44} * W_{34}$$

در نهایت ماتریس اهمیت استراتژی ها نسبت به معیارها تشکیل خواهد یافت (WA)

$$W_{ANP} = W_A * W_C$$

مرحله پنجم: تعیین ارجعیت نهایی استراتژی ها

$$W_{ANP} = (W_{P1}, W_{P2}, W_{P3})$$

وزن نهایی پروژه ها بدین صورت می آید:

مسأله

عدم توجه به خواسته های کودکان در فضاهای تفریحی

استراتژی کلی

1. تقویت مشارکت کودکان
2. بالا بردن آگاهی اجتماعی
3. توجه به نیازهای بومی
4. توسعه استراتژی شهری برای بچه ها
5. بودجه های سازمانی بچه ها
6. تقویت مشارکت
7. ظرفیت سازی

1. اجازه دادن به بچه ها برای تصمیم گیری درباره محیط اطرافشان.
2. برای تقویت احترام به حقوق بچه ها باید جامعه را آگاه کرد.
3. باید به نیازهای خاص بچه ها، خانواده ها و اجتماع توجه کرد.
4. توجه خاص دولت به نیازهای بچه ها مانند تامین ایمنی، دوری از خشونت، حفظ حریم، ایجاد زمینه مناسب جهت رشد و شکوفایی خلاقیت
5. دخیل کردن افراد و نهادهایی که می توانند در تامین بودجه طرح ها را یاری برسانند.
6. بالا بردن انگیزه های تمامی گروههای ذینفع در بالابردن و تقویت مشارکت همه.
7. بالا بردن امکانات و توانایی و توسعه بالقوه ظرفیت ها

یکنواختی و عدم تنوع در پوشش گیاهی

مسأله

برنامه ریزی برای تنوع پوشش گیاهی برای هویت بخشیدن به پارک

استراتژی کلی

استفاده از تنوع پوشش گیاهی برای شاخص کردن فضا

کاشت درختچه های مختلف و گل های زیبا و خوشبو

کاشت دیواره های سبز و پرچین برای جدا کردن فضاها

راهکارها

عدم وجود عناصر طبیعی در محیط های تفریحی، تفریحی

مسأله

برنامه ریزی برای اضافه نمودن عناصر طبیعی به این محیط ها و تاثیر آن بر انسان

استراتژی کلی

استفاده از درختان و درختچه ها در کنا رفضا به منظور بالا بردن دلبندگی محیط، ایجاد

واکنش مثبت در انسان، ایجاد ارزیابی های مثبت از کیفیت زندگی در انسان، بالا بردن احساس

لذت

راهکارها

نتیجه گیری :

مسأله

عدم توجه به نیازهای افراد نابینا در فضاهای تفریحی، تفریحی

استراتژی کلی

برنامه ریزی جهت ایجاد فضاهای روانی مناسب برای معلولین
بررسی ادراک نابینا از عناصر اصلی فضا

راهکارها

از بین بردن موانع متعدد بصری
ایجاد هدایت کننده ها و جهت نماهای مناسب برای افراد نابینا در فضا
از بین بردن ناهمواری ها و پستی و بلندی ها در محیط و ایجاد حداقل امکان مسیرهای مستقیم

ایجاد کف سازی فضاها با یک شیب قابل درک ، کاربرد صحیح پوشش گیاهی در طراحی فضای سبز

- لنگ جان ،آفرینش نظریه معماری، مترجم :علیرضا عینی فر، انتشارات تهران، چاپ پنجم
- محمدی الیاسی قنبر (باز آفرینی مفهوم ظرفیت محیط با رویکرد ترکیبی)، ۱۳۸۴
- مرتضوی، شهناز، (۱۳۸۰)؛ روانشناسی محیط و کاربرد آن، انتشارات دانشگاه شهید بهشتی، ۱۳۸۰.
- آلتمن ایروین، محیط و رفتار اجتماعی، مترجم: علی نمازیان، ۸۲، انتشارات دانشگاه شهید بهشتی
- رضازاده، راضیه ، (۱۳۸۴) ، “کاربرد علوم محیطی در فرایند مطالعاتی طراحی شهری ” ، نشریه هنرهای زیبا ، شماره ۲۴
- قاسم مطلبی، (۱۳۸۰)، روانشناسی محیطی دانشی نو در خدمت معماری و طراحی شهری، مجله هنرهای زیبا، شماره ۱۰، زمستان ۸۰
- مهندس محمد جلیلی ، (۱۳۸۹) ، “مروری تحلیلی بر مفهوم محیط در ادبیات روانشناسی محیط ” ،مجله منظر، شماره ۱۲
- دکتر سید عبدالهادی دانشپور ، مهندس مجتبی مهدوی نیا ، مهندس محمد مهدی غیایی، (۱۳۸۸) ، “جایگاه دانش روان شناسی محیطی در ساختمان های بلند مرتبه با رویکرد معماری پایدار ” ،نشریه هویت شهر، سال سوم ، شماره ۵، پاییز و زمستان ۸۸.
- دکتر آزاده شاهچراغی، (۱۳۸۸) ، “تحلیل فرآیند ادراک محیط باغ ایرانی براساس نظریه روان شناسی بوم شناختی ” ،نشریه هویت شهر، سال سوم ، شماره ۵، پاییز و زمستان ۸۸.